សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
Université Royal de Droit et des Economiques
Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

មោឃភាព និងការលុបចោល
នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

ស្រាវជ្រាវចាប់ពីថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

ស្រាវជ្រាវដោយ
និស្សិតឈ្មោះ៖ **ល .ឃាង មករា**
ក .ហ៊ន ស្រីមុំម

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ
លោក ទេព សុខ

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**
ជំនាន់ទី ២០

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៦
ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២០

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

យើងខ្ញុំឈ្មោះ **ឃាង មករា** និង **ហ៊ន ស្រីម៉ុម** ជានិស្សិតបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ ជំនាន់ទី២០ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ឆ្នាំសិក្សា ២០១៦-២០២០។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុតជូនចំពោះ

លោកអ្នកមានគុណទាំងពីរ ដែលបានផ្តល់កំណើតដល់យើងខ្ញុំ និងបានចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ជាទីបំផុតប្រកបទៅដោយព្រហ្មវិហារធម៌ទាំងបួនផ្តល់ក្តីស្រលាញ់ និងភាពកក់ក្តៅដល់កូនគ្រប់ពេលវេលា។ ព្រមទាំងបានខិតខំពុះពារជំម្នះនូវគ្រប់ការលំបាកទាំងអស់ ដើម្បីកូនរហូតដល់ការបញ្ចប់ការសិក្សាថ្នាក់មហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ ជំនាញបរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្ត្របានដោយជោគជ័យ។

អរគុណដល់រាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្រោមការដឹកនាំរបស់សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន** ប្រកបទៅដោយគតិបណ្ឌិតបានផ្តល់សន្តិភាព ជូនជាតិមាតុភូមិបានយ៉ាងសុខសាន្តពិសេសបានផ្តល់គ្រឹះស្ថានយ៉ាងល្អប្រណិតក្នុងការសិក្សា និងបានបំពាក់នូវសម្ភារក្នុងការសិក្សាគ្រប់សម្បូរបែបដើម្បីធ្វើឲ្យការសិក្សាទទួលបាននូវលក្ខណៈងាយស្រួល។

សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ ឯកឧត្តម **លុយ ចន្ធ្នា** សាកលវិទ្យាធិការ នៃសាលកវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានអនុញ្ញាតផ្តល់នឹងឪកាសដល់យើងខ្ញុំបានសិក្សានៅទីនេះ និងបានសរសេរសារណាដើម្បីបញ្ចប់ការសិក្សាផងដែរ។

លោកសាស្ត្រាចារ្យ **ទេព សុខ** ជាទីគោរពស្រលាញ់បំផុត របស់យើងខ្ញុំទាំងពីរដែលលោកតែងតែចំណាយពេលវេលាក្នុងការណែនាំជាច្រើន និងធ្វើការកែលម្អ ផ្តល់អនុសាសន៍សម្រាប់ យើងខ្ញុំក្នុងការសរសេរសារណារហូតទទួលបានជោគជ័យ។

អរគុណចំពោះមិត្តរួមថ្នាក់ទាំងអស់ដែលតែងតែជម្រុញ និងលើកទឹកចិត្តពួកខ្ញុំទាំងពីរនាក់ ក៏ដូចជាបានផ្តល់នូវគំនិតល្អៗក្នុងការតាក់តែងសារណានេះឡើងប្រកបទៅដោយបរិយាកាសរីករាយ និងស្និតស្នាលជាទីបំផុតក្នុងនាមមិត្តល្អ បងប្អូនល្អដែលតែងតែជួយគ្នាទៅវិញទៅមកគ្រប់គ្រាមានការលំបាក។

ជាចុងក្រោយ យើងខ្ញុំទាំងពីរសូមប្រសិទ្ធពរជ័យ សិរីសួស្តីចូលកើតមានដល់ លោកឪពុក អ្នកម្តាយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ និងបងប្អូនមិត្តអ្នកអានទាំងអស់សមប្រកបជួបតែនូវពុទ្ធិពរទាំងបួនប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លាតឡើយ និងសូមទទួលបានជោគជ័យគ្រប់ភារៈកិច្ចទាំងអស់។

អារម្ភកថា

មួប់សន្តិភាព ក្រោមការដឹកនាំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា វាបានធ្វើឲ្យមានការរីកចម្រើនស្ទើរគ្រប់វិស័យទាំងអស់នាពេលបច្ចុប្បន្ន។ ពិសេសសម័យសន្តិភាពបានធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិសេរីភាពពេញទី និងស្របទៅតាមបទបញ្ញត្តិរបស់ច្បាប់។ ដូច្នេះហើយបានជាប្រជាពលរដ្ឋមានសេរីភាពជាច្រើនយ៉ាងនៅក្នុងសកម្មភាពរស់នៅរបស់ខ្លួនជាពិសេស សិទ្ធិក្នុងការជ្រើសរើសគូស្រករដែលជាអនាគតរបស់បុរស នារី។

ដោយយល់ឃើញថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ និង គ្រួសារជារឿងដែលសំខាន់បំផុតនៅក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃពិសេសអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាទំនាក់ទំនងមិត្តមួយរយឆ្នាំដែលត្រូវរស់នៅជាមួយគ្នាដោយមានការរួមសុខ រួមទុក្ខជាមួយគ្នារហូតតទៅដែលទាមទារឲ្យមនុស្សគ្រប់រូបគួរតែសិក្សា និងស្វែងយល់ពីអត្ថប្រយោជន៍អំពីវា ដោយសារមានការចេះដឹងនិងមានភ័ព្វសំណាងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់បុរស-នារីមួយចំនួនក៏បានសមប្រកបមានសុភមង្គល ចំណែកអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្លះទៀតក៏មានវិការៈ ដែលជាហេតុនាំមានការសោកស្តាយក្នុងការដោយមានមូលហេតុជាច្រើននៅជាប់ពាក់ព័ន្ធពីក្រោយ។

ហេតុនេះហើយ បានជាយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានធ្វើការសម្រេចចិត្តក្នុងជ្រើសរើសនូវ ប្រធានបទស្តីអំពី **មោឃភាព និងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍** មកចងក្រងឡើង។ ដើម្បីជាជំនួយស្មារតីដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុង ការយល់ដឹងឱ្យបានកាន់តែច្បាស់អំពីហេតុផលទាំងឡាយដែលនាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ត្រូវបានធ្វើការមោឃ និងឈានដល់ការលុបចោល ជាហេតុទាមទារឲ្យអ្នកទាំងអស់នោះបានយល់ពីដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពិសេសមូលហេតុអ្វីខ្លះនៅពីក្រោយនៃការមោឃភាព និងការលុបចោលនេះ។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំថា កម្រងឯកសារស្តីអំពីប្រធានបទខាងលើនេះ វានឹងផ្តល់ជាសារៈសំខាន់ដល់និស្សិតជំនាន់ក្រោយៗ និងជូនជាស្មារតីទៅកាន់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់បានសិក្សាស្វែងយល់បន្ថែមអំពីប្រព័ន្ធគតិយុត្តដែលជាប់ការពាក់ព័ន្ធទៅនឹងហេតុដែលបាននាំឲ្យមានការមោឃភាព និងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ខ្ញុំទាំងពីររូបសូមមេត្តាខន្តីអភ័យទោសជាមុនចំពោះកំហុសឆ្គងណាមួយដែលកើតមានដោយអចេតនានូវអក្ខរាវិរុទ្ធត្រង់ណាដែលមិនសមរម្យត្រង់ប្រការណាមួយដោយក្តីមេត្តាអនុគ្រោះ។

ជាចុងក្រោយ យើងខ្ញុំទាំងពីររូបសូមធ្វើការខន្តីអភ័យទោសទុកជាមុន ពីសំណាក់មិត្តអ្នកអានទាំងអស់ចំពោះកំហុសឆ្គងដែលបានកើតមានឡើងដោយការភ្លេចភ្លាំង ឬដោយអចេតនាត្រង់ណានោះមួយដែលបានកើតមានឡើង។ ជាទីបញ្ចប់យើងខ្ញុំទាំងពីររូប សូមស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅនូវរាល់ការរិះគន់ក្នុងវត្ថុបំណងធ្វើការស្ថាបនាពីសំណាក់មិត្តអ្នកអានទាំងអស់ដោយក្តីសោមនស្សរីករាយជាទីបំផុត។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១

នីតិវិធីនៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

១.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៣

១.១.១ និយមន័យ ៣

១.១.២ របបគតិយុត្តក្នុងការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៣

១.១.២.១ លក្ខខណ្ឌគ្រឹះក្នុងការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៤

ក. លក្ខខណ្ឌអាយុ ៤

ខ. លក្ខខណ្ឌទាក់ទងទៅនឹងសមត្ថភាព ៥

គ.លក្ខខណ្ឌទាក់ទងនឹងការព្រមព្រៀង ៦

ឃ. លក្ខខណ្ឌឯកពទ្ធភាព ៧

ង. លក្ខខណ្ឌទាក់ទងទៅនឹងទំនាក់ទំនងញាតិរវាងគូរភាគី ៧

១.១.២.២ លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៨

ក.ការដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៩

ខ.ការប្រកាសផ្សាយជាសាធារណៈ ៩

គ. ការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ១០

១.២ ទម្រង់នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ១១

១.២.១ នីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ ១១

១.២.២ នីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ ឬរវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និង ជនបរទេស នៅបរទេស. ១២

១.២.៣ នីតិវិធីក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេសនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ១៣

ជំពូកទី២

មោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

២.១ សញ្ញាណគតិយុត្តនៃមោឃភាពកិច្ចសន្យា ១៦

២.១.១ និយមន័យនៃមោឃភាព ១៦

២.១.២ មូលហេតុនៃមោឃភាពកិច្ចសន្យា ១៦

២.១.២.១ ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ១៧

២.១.២.២ អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ១៨

២.១.២.៣ អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អ ១៩

២.១.២.៤ កិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងទម្រង់ដែលបានទាមទារដោយច្បាប់ ២០

២.១.២.៥ ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ ២១

២.២ បញ្ញត្តិជាមូលដ្ឋាននៃការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២១

២.២.១ មូលហេតុដោយគ្មានឆន្ទៈរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៣

២.២.៣ មូលហេតុមិនបានគោរពតាមនីតិវិធី ២៤

២.៣ នីតិវិធីនៃការមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៤

២.៣.១ បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិក្នុងការធ្វើមោឃភាព ២៤

២.៣.២ សមត្ថកិច្ចដោះស្រាយលើបណ្តឹងមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៥

២.៣.៣ អានុភាពនៃការមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៥

ជំពូកទី៣

ការលុបចោលនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

៣.១ មូលហេតុនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៧

៣.១.១ មូលហេតុនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងពលរដ្ឋខ្មែរ ២៨

៣.១.១.១ មិនគ្រប់អាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៨

៣.១.១.២ អាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញាតិលោហិត ២៨

៣.១.១.៣ អាពាហ៍ពិពាហ៍ចំពោះញាតិពន្ធ ២៩

៣.១.១.៤ អាពាហ៍ពិពាហ៍អំឡុងពេលហាមឃាត់ ២៩

៣.១.១.៥ ទ្វេពទ្ធភាព ២៩

៣.១.១.៦ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយការឆបោក ឬដោយការគំរាម ៣០

៣.១.២ មូលហេតុនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស ៣០

៣.១.២.១ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយគ្មានឆន្ទៈ ឬ ដោយការបង្ខិតបង្ខំ ៣១

៣.១.២.២ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយភ្នាក់ងាររើសគូស្រករ ៣១

៣.១.២.៣ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយការឆបោក ៣១

៣.២ នីតិវិធីនៃការលុបចោល ៣២

៣.២.១ អាជ្ញាយុកាលនៃការប្តឹងលុបចោល ៣២

៣.២.១.១ អាជ្ញាយុកាលដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ៣២

៣.២.១.២ អាជ្ញាយុកាលដែលកើតឡើងដោយការបន្ទាញឆន្ទៈ ៣៣

៣.២.២ ភាគីដែលមានសិទ្ធិប្តឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៣៣

៣.២.២.១ ភាគីជាសហព័ទ្ធផ្ទាល់ ៣៣

៣.២.២.២ ញាតិរបស់ភាគី ៣៤

៣.២.២.៣ តំណាងអយ្យការ ៣៤

៣.៣ អានុភាពនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ៣៥

៣.៣.២ អានុភាពចំពោះបុគ្គល ៣៥

៣.៣.២.១ ចំពោះសាមីខ្លួនទាំងសងខាង ៣៥

៣.៣.២.២ ចំពោះបុត្តភាព ៣៦

៣.៣.៣ អានុភាពចំពោះទ្រព្យ ៣៧

៣.៣.៣.១ ចំពោះទ្រព្យសកម្ម ៣៧

ក. ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមវិធានកិច្ចសន្យា ៣៧

ខ.ប្រពន្ធ័ទ្រព្យសម្បត្តិកំណត់តាមច្បាប់ ៣៧

៣.៣.៣.២ ចំពោះអកម្មទ្រព្យ ៣៩

ក. អកម្មទ្រព្យដោយឡែក ៣៩

ខ. អកម្មទ្រព្យរួម ៣៩

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៤០

អនុសាសន៍ ៤២

ឯកសារយោង

ឧបសម្ពន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

ដោយប្រកាន់ជំហរផ្អែកទៅលើលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិ នៃមនុស្សជាតិលើពិភពលោកនេះ គ្រប់រូបវន្តបុគ្គលដែលឈានដល់វ័យនីតិភាពទាំងអស់ មិនថាពួកគេរស់នៅក្នុងស្ថានភាពក្រលំបាក ឬឋិតនៅក្នុងស្ថានភាពល្អប្រសើរយ៉ាងណានោះទេ ឲ្យតែដល់វ័យនីតិភាពសេចក្តីស្រលាញ់របស់ពួកគេបានរមែងកើតមានឡើង ចំពោះអន្តរកម្មទៅវិញទៅមក ហើយក្តីស្រលាញ់នេះវាកើតមានដោយមិនធ្វើការប្រកាន់អំពីនិន្នាការនយោបាយ វណ្ណៈទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ពូជសាសន៍ សាសនា ថាដូចគ្នា ឬខុសគ្នាឡើយ។ ហេតុនេះហើយក្តីស្រលាញ់មួយនេះវាធ្វើឲ្យពួកគេឈានទៅដល់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយទៅតាមបវេណី និងប្រព្រឹត្តទៅដោយស្របទៅតាមនីតិវិធីច្បាប់ដែលបានកំណត់។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបយើងឃើញថាគឺមានអាពាហ៍ពិពាហហ៍ជាច្រើនដែលសព្វថ្ងៃនេះនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងកំពុងតែបានដំណើរការយ៉ាងប្រក្រតី ដោយអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្លះមានការព្រមព្រៀងគ្នាទៅតាមផ្លូវច្បាប់ ហើយមានចិត្តស្មោះស្ម័គ្ររវាងគ្នា នឹងគ្នាដោយគ្មានវិការៈណាទេនោះ ព្រមទាំងមានការទទួលស្គាល់ អំពីសំណាក់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចវាជារឿងដែលល្អបំផុតសម្រាប់ជីវិតពួកគេ។ យ៉ាងណាមិញទោះបីជាមានអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយចំនួន វាត្រូវបានអនុលោមទៅតាមច្បាប់ស្របតាម ឆន្ទះរបស់គូភាគីក៏ពិតមែនក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងទិដ្ឋភាពជាក់ស្តែងសព្វថ្ងៃនេះ យើងមើលថាមានអាណាព្យាបាលមួយចំនួនដោយប្រកាន់ថាខ្លួនជាចាស់ទុំ ហើយត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំកូនៗរបស់ពួកគាត់ឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងបង្ខំចិត្ត ទាំងមិនមានការយល់ព្រមអំពីសំណាក់សាមីខ្លួនដែលជាភាគីផ្ទាល់ឡើយ។ ចំណែកឯអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្លះទៀតត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងរូបភាពគម្រាមគំហែង ខ្លះទៀតធ្វើឡើងដោយរូបភាពគំនិតអាក្រក់ដែលមានលក្ខណៈក្នុងការឆបោកចង់បាននូវ អ្វីមួយអំពីសំណាក់ភាគីណាមួយ ចំណែកឯនៅជនបទវិញអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយចំនួនតូចហាក់បីជាមិនមានអាយុគ្រប់គ្រាន់ទេ និងមានចំណុចអវិជ្ជមានជាច្រើនទៀត នៅក្នុងដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បច្ចុប្បន្ននេះ ចំណុចអវិជ្ជមានទាំងនេះហើយបានជាទាមទារឲ្យប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបត្រូវមានសិក្សាស្វែងយល់អំពីវិការៈដែលតែងតែកើតមានឡើងនៅពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។

អាស្រ័យហេតុនេះហើយ យើងខ្ញុំទាំងពីររូបបានសម្រេចលើកយកប្រធានបទទាក់ទង់នឹង មោឃភាពនិងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ មកធ្វើការបកស្រាយ។ ដោយប្រធានបទនេះ វាមានលក្ខណៈពិសេសក្នុងការចង្អុលបង្ហាញ អំពីភាពខុសឆ្គងទាំងឡាយដែលតែងពើងប្រទះជួបក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងនាពេលបច្ចុប្បន្នម្យ៉ាងវិញគឺដើម្បីចូលរួមធ្វើការកែលម្អការអនុវត្តច្បាប់ប្រកបទៅដោយប្រសិទ្ធភាព និងចូលរួមក្នុងការចែករំលែកនូវចំណេះដឹងជូនដល់ប្រជាពលរដ្ឋ។

ដូច្នេះហើយទើបមានចំណោទបញ្ហាមួយចំនួនបានកើតមានឡើង ក្នុងរង្វង់ជុំវិញនៃប្រធានបទខាងលើបានលើកឡើងថា តើអ្វីទៅជា អាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជាសព្វថ្ងៃ? ហើយអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវធ្វើ

បែបណាទើបមានអានុភាពគតិយុត្ត? តើមានមូលហេតុអ្វីខ្លះបានជានាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះត្រូវបានមោឃ និងធ្វើការលុបចោល? ក្រោយពីមោឃភាព និងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ តើវាមានអានុភាពយ៉ាងដូចម្ដេចខ្លះ?

ដូច្នេះដើម្បីធ្វើការឆ្លើយតបទៅ នឹងបញ្ហាគតិយុត្តដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះ ក្នុងនាមយើងខ្ញុំជាអ្នកអធិប្បាយនូវប្រធានបទខាងលើនេះ សូមធ្វើការញែកចេញជាបីជំពូកៈ

ជំពូកទី១ នីតិវិធីនៃបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

១.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

១.២ ទម្រង់នៃការរៀបអាពាហ៍ពាហ៍

ជំពូកទី២ មោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

២.១ សញ្ញាណគតិយុត្តនៃមោឃភាពកិច្ចសន្យា

២.២ បញ្ញត្តិជាមូលដ្ឋាននៃការមោឃភាព នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

២.៣ នីតិវិធីនៃការមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍

ជំពូកទី៣ ការលុបចោលនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

៣.១ មូលហេតុនៃការលុបចោល

៣.២ នីតិវិធីនៃការលុបចោល

៣.៣ អានុភាពនៃការលុបចោល

ជំពូកទី១
នីតិវិធីនៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

១.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

ជាគោលការណ៍ដោយផ្អែកតាមលក្ខខណ្ឌធម្មជាតិបុរស និងនារី ដែលមានវ័យនីតិភាពដែលពាក្យចាស់តែងតែលើកឡើងថាពេញកំលោះ ពេញក្រមុំនោះ វាជាវ័យមួយពោលពេញទៅដោយសេចក្ដីស្នេហា ជាការវិឌ្ឍន៍ទៅរកការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ របស់ពួកគេទៅតាមទំនៀមទម្លាប់ពីបុរាណកាលមក។ ម្យ៉ាងវិញទៀតនោះ បើផ្អែកទៅលើខ្លឹមសារ នៃច្បាប់ក៏មិនធ្វើការអនុញ្ញាតឲ្យមានអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ ចេះតែប្រព្រឹត្តទៅតាមតែទំនើងចិត្តនោះដែរ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយបានជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវតែបង្កើតឡើងទៅតាមលក្ខខណ្ឌដូចដែលច្បាប់បានកំណត់ ពីព្រោះអាពាហ៍ពិពាហ៍វាជាមូលដ្ឋានមួយក្នុងការបង្កើតបានជាគ្រួសារមួយ ដែលមានការរស់នៅប្រកបទៅដោយសុភមង្គល ដោយឈរលើគោលការណ៍នៃការស្ម័គ្រចិត្ត និងសមភាពហើយត្រូវបានច្បាប់ធ្វើការទទួលស្គាល់។

១.១.១ និយមន័យ

គេបានឲ្យនិយមន័យថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាកិច្ចសន្យាដ៏ឱឡារិកមួយដែលបានធ្វើឡើងដោយបុរសម្នាក់ នឹងជាមួយស្ត្រីម្នាក់ដែលបានប្ដេជ្ញាថា នឹងរួមសមគ្គសង្វាជាមួយគ្នាគោរពតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយដែលមិនអាចរំលាយទៅវិញតាមទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួនបានឡើយ។[1]

ក្នុងន័យទូទៅវិញ គេបានឲ្យនិយមន័យទៅលើអាពាហ៍ពិពាហ៍ថា អាពាហ៍ពិពាហ៍គឺជាមូលដ្ឋានរបស់គ្រួសារដែលមានទំនាក់ទំនងថ្លៃថ្លារវាងបុរស និងនារី សម្រាប់ជាគូរស្វាមីភរិយាបង្កើតបានជាកោសិកាសង្គមអនុវត្តភារៈសំខាន់របស់សង្គម។

១.១.២ របបគតិយុត្តក្នុងការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

អាពាហ៍ពិពាហ៍ជារឿងដែលសំខាន់ និងចាំបាច់បំផុតសម្រាប់ជោគវាសនារបស់ បុរស និង នារី ដូច្នេះអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ ត្រូវតែគោរពនូវគោលការណ៍តាមបញ្ញត្តិច្បាប់ជាធរមាន។ ជាក់ស្តែងគឺនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង ដើម្បីបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយមានអានុភាពគតិយុត្តសមស្របទៅតាមច្បាប់បាននោះ លុះត្រាតែមានការគោរពនូវលក្ខខណ្ឌធំៗចំនួន**២** គឺលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ និងលក្ខខណ្ឌទម្រង់។ ពីព្រោះលក្ខខណ្ឌទាំងពីរនេះវាជាការធានាបានថាការបង្កើតនូវអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយដែលមានភាពសមស្រប នាំឲ្យមានអានុភាពគតិយុត្ត ដែលដំបូងនេះយើងនឹងលើកយកលក្ខខណ្ឌគ្រឹះមកធ្វើការសិក្សាជាមុនសិន។

---

[1] មាត្រា ៣ នៃច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព ឆ្នាំ២០០៦

១.១.២.១ លក្ខខណ្ឌគ្រឹះក្នុងការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

ក. លក្ខខណ្ឌអាយុ

បុរស និង នារី ដែលជាភាគីនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានធ្វើការបញ្ញត្តិថាអាយុដែលគ្រប់នឹងលក្ខណៈ ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍សំដៅដល់វ័យ នីតិភាព។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងបានដល់វ័យនីតិភាព ហើយភាគីម្ខាងទៀតនៃ ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាអនីតិជនដែលមានអាយុមិនតិចជាង ១៦ (ដប់ប្រាំមួយ) ឆ្នាំ ក៏គេអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដែរ ដោយមានការទទួលយល់ព្រមពីអ្នកមានអំណាចមេបា ឬអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជនរបស់អនីតិជននោះ។[2] យ៉ាងណាចំពោះច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ បានធ្វើការបង្ហាញអំពីលក្ខខណ្ឌអាយុកាន់ឲ្យតែច្បាស់លាស់ថែមទៀត ដោយបានចង្អុលប្រាប់ថា បុរសដែលមានអាយុចាប់ពី ២០ ឆ្នាំឡើងទៅ ទើបមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន ចំណែកឯខាងនារីវិញ ត្រូវបានបញ្ញត្តិចាប់ពីអាយុ ១៨ ឆ្នាំឡើង។ យ៉ាងណាមិញក៏មានអញ្ញត្តិកម្មនៃច្បាប់នេះក៏បានលើកឡើងករណីពិសេសផងដែរ ដោយបញ្ញត្តិថាបុរសដែលមានអាយុមិនទាន់ដល់ ២០ ឆ្នាំនិងនារីដែលមានអាយុមិនទាន់ដល់ ១៨ ឆ្នាំ អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់បាន ប្រសិនណាជានារីនោះមានផ្ទៃពោះ ហើយមានការអនុញ្ញាតពីឪពុកម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាល។[3] សូមបញ្ជាក់ថា ភាគីណាម្នាក់នឹងបានដល់នីតិភាព នៅពេលដែលគាត់បានដល់អាយុ ១៨ ឆ្នាំ ឬក៏ទទួលបាននូវអត្តាធីនភាព។ ទន្ទឹមនឹងនេះផងដែរ អនីតិជននឹងទទួយបាននូវអត្តាធីនភាព នៅក្នុងករណីពីរយ៉ាងរួមមាន៖

- តាមរយៈដីកាសម្រេចរបស់តុលាការ ដែលបានសម្រេចផ្តល់អត្តាធីនភាពដោយផ្អែកតាមពាក្យសុំរបស់អនីតិជនដែលបានដល់អាយុ ១៦ ឆ្នាំ។
- តាមរយៈការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់អនីតិជននោះ។

ដើម្បីឲ្យកាន់តែមានភាពសុក្រឹត និងច្បាស់លាស់បន្ថែមទៀតនោះ យើងខ្ញុំសូមធ្វើការលើកឡើងនូវ ឧទាហរណ៍មួយចំនួនមកបកស្រាយដើម្បីជាសំអាងក្នុងការលើកឡើងខាងលើនេះ។

ឧទាហរណ៍ ៖ កញ្ញា ក នាងមានអាយុទើបតែ ១៦ ឆ្នាំតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែនាងមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទ្រទ្រង់នូវជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួន ដោយមិនចាំបាច់ពឹងផ្អែកពីសំណាក់ឪពុកម្តាយរបស់នាងនោះឡើយ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ប្រសិនណាជាកញ្ញារូបនេះ ចង់បាននូវអត្តាធីនភាព កញ្ញាត្រូវតែដាក់ពាក្យសុំទៅកាន់តុលាការនៃលំនៅឋានរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើការស្នើសុំអត្តាធីនភាពនេះ (យោងតាមច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង)។ ដូច្នេះក្រោយពីនាងទទួលបាន នូវអត្តាធីនភាពតាមដីកាសម្រេចរបស់តុលាការ

[2] មាត្រា ៩៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ២០០៧

[3] មាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព និងគ្រួសារ ១៩៨៩

ហើយនោះ ប្រសិនជាកញ្ញា ក នោះចង់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយបុរសណាម្នាក់ដែលនាងពេញចិត្តនោះ គឺនាងមិនចាំបាច់ស្នើសុំការអនុញ្ញាតយល់ព្រមពីឪពុកម្ដាយរបស់នាងទេ។

ឧទាហរណ៍ ៖ កញ្ញា ខ នាងមានអាយុទើបតែ ១៦ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ។ កញ្ញាបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយលោក ខ ដោយមានការយល់ព្រមពីសំណាក់ឪពុកម្ដាយរបស់កញ្ញា។ ក្រោយពីចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍រួច កញ្ញា ខ នឹងទទួលបាននូវអត្តាធីនភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិ ដោយមិនចាំបាច់ស្នើសុំពីតុលាការឡើយ។

ខ. លក្ខខណ្ឌទាក់ទងទៅនឹងសមត្ថភាព

ជាគោលការណ៍ អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវតែមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ នឹងមានឆន្ទះក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ប៉ុន្តែច្បាប់នៅតែបើកចំហរឲ្យមានអញ្ញត្តិកម្មសម្រាប់បុគ្គលមួយចំនួនក្នុងនោះរួមាន ជនដែលនៅក្រោមអាណាព្យាបាលទូទៅ ជនដែលស្ថិតនៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភជាដើម។

ចំពោះជនដែលស្ថិត នៅក្នុងស្ថានភាពដែលមានកម្រិតខ្វះសមត្ថភាពក្នុងការយល់ដឹង និងការវិនិច្ឆ័យអំពីបញ្ហាច្បាប់មានកម្រិតបែបដោយសារស្ថានភាពវិបត្តិផ្នែកស្មារតី ក៏ពួកគាត់ទាំងនោះអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដែរ នៅក្នុងករណីដែលជនទាំងនេះមានសមត្ថភាពបង្ហាញឆន្ទៈ ក្នុងកម្រិតអតិបរមា ដែលចាំបាច់ដើម្បីអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ក្នុងករណីនេះពួកគាត់មិនធ្វើការចាំបាច់សុំការអនុញ្ញាត ឬមានការយល់ព្រមពីអ្នកអាណាព្យាបាលទូទៅឡើយ។[4]

ឧទាហរណ៍៖ កញ្ញា ក មានអាយុ ២១ ឆ្នាំ និងលោក ខ គាត់មានអាយុ ២៥ ឆ្នាំ មានគម្រោងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នឹងគ្នាក្នុងពេលឆាប់ៗខាងមុខ។ ជាអកុសលមិនទាន់បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ផង កញ្ញា ក មានឧបទ្ទវហេតុជួបគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍នៅតាមដងផ្លូវ បានបង្កឲ្យកញ្ញា ក បាត់បង់ស្មារតីមិនដឹងខុសត្រូវមួយរយៈពេល។ ហេតុដូចនេះ កញ្ញា ក ត្រូវបានដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោម អាណាព្យាបាលទូទៅតាមដីកាសម្រេចរបស់តុលាការ។ ក្រោយមក ដោយមានការយកចិត្តទុកដាក់ពីសំណាក់អ្នកអាណាព្យាបាលទូទៅធ្វើឲ្យកញ្ញា ក មានសុខភាពល្អប្រសើរឡើងវិញ ក៏ប៉ុន្តែមិនទាន់បានជាសះស្បើយទាំងស្រុងនៅឡើយទេ។ ក្នុងករណីនេះ កញ្ញា ក អាចធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈក្នុង ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាននៅចំពោះមុខមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន នោះអ្នកទាំងពីរនឹង អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន ដោយមិនចាំបាច់ឆ្លងកាត់ការយល់ព្រមពីអ្នកអាណាព្យាបាលបានទេ។

ចំពោះជនដែលស្ថិតនៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភវិញ បើទោះបីជាបុគ្គលដែលស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពបែបនេះគេមានការយល់ដឹងមានកម្រិតតិចតួចក៏ដោយ ច្បាប់នៅតែអនុញ្ញាតឲ្យគាត់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដោយមិនចាំបាច់មានការយល់ព្រមពីសំណាក់ហិតូបត្ថម្ភនោះឡើយ។[5]

---

4 មាត្រា ៩៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

5 មាត្រា ៣០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក គាត់មានវ័យ ២៩ ឆ្នាំ។ នៅថ្ងៃមួយគាត់បានរបូតជើងធ្លាក់ពីជណ្តើរដែលមានកម្ពស់៤ ម៉ែត្របានប៉ះពាល់ដល់ខួរក្បាល ធ្វើឲ្យគាត់មិនសូវដឹងខុសត្រូវដូចគ្រាមុនឡើយ។ ប៉ុន្តែគ្រូពេទ្យជំនាញបានប្រាប់ថាគាត់មិនមែនមិនដឹងខុសត្រូវទាំងស្រុងនោះទេ គ្រាន់តែអាចយល់ដឹងតិចតួចៗ ។ ដូចនេះតុលាការនឹងចេញដីកាសម្រេច ឲ្យលោក ក ស្ថិតនៅក្រោមហិតូបត្ថម្ភ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី លោក ក នៅតែអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដដែរ ដោយមិនចាំបាច់មានការយល់ព្រមពីហិតូបត្ថម្ភកៈនោះឡើយ។

គ.លក្ខខណ្ឌទាក់ទងនឹងការព្រមព្រៀង

ជាគោលការណ៍អាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាការព្រមព្រៀងដែលធ្វើឡើងដោយការស្ម័គ្រចិត្តទាំងបុរស-ទាំងនារីដោយឯកឯង។ សំដៅដល់សេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត ដោយសេរីភាពពេញលេញពោលគឺ មិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឬគំរាមគំហែង ឬមានការឆបោក ឬមានការភ័ន្តច្រឡំនោះឡើយ។[6] បានសេចក្តីថាភាគីម្ខាងមិនអាចបង្ខំឲ្យភាគីម្ខាងទៀត ឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្ទុយនឹងឆន្ទៈរបស់គេឡើយ។ ជាគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្តនៅក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ ត្រូវបានចារឹកទុកក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលជាច្បាប់កំពូលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានចែងថាអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវធ្វើឡើងតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ និងតាមគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ប្តីមួយប្រពន្ធមួយតែប៉ុណ្ណោះ កាលបើមានភាពផ្ទុយពីនេះ អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះជាហេតុនាំឲ្យមានការមោឃភាព។[7]

យោងទៅតាមអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីអំពី ការលុបបំបាត់ការរើសអើងគ្រប់រូបភាពប្រឆាំងស្ត្រីភេទបានចែងថា ស្ត្រីមានសិទ្ធិស្មើនឹងបុរសដូចគ្នា ក្នុងជ្រើសរើសដោយសេរីនូវគូស្រករដែលខ្លួនពេញចិត្ត សម្រាប់រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមការយល់ព្រម និងភាពពេញចិត្តរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ។

ឧទាហរណ៍៖ កញ្ញា ក មានអាយុ ២៣ ឆ្នាំ ទើបតែបានបញ្ចប់ការសិក្សាបរិញ្ញាបត្រជំនាញនីតិសាស្ត្រ កញ្ញាត្រូវបានម្តាយរបស់នាងគំរាមឲ្យរៀបការ ជាមួយលោក ខ ដែលនាងមិនមានចិត្តស្រលាញ់ទាល់តែសោះខណៈនាងមានមនុស្សដែលនាងស្រលាញ់រួចទៅហើយ។ ប្រសិនបើនាង មិនយល់ព្រមតាមសំណើររបស់ឪពុកម្តាយនោះទេ ឪពុកម្តាយរបស់នាងនឹងកាត់ការមិនទទួលស្គាល់នាងជាកូនទៀតឡើយ។ ហេតុនេះបង្ហាញឲ្យបានឃើញថាអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ មានលក្ខណៈគំរាមដល់ភាគីនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍។

ឧទាហរណ៍៖ កញ្ញា ខ មានអាយុ ២៥ ឆ្នាំ បានយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយលោក គ ទាំងខ្លួនមិនបានមានភក្តីភាពចំពោះលោក គ បន្តិចណានោះទេ ដោយសារតែមើលឃើញលោក គ គាត់ជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តុមមានភាពស៊ីវិល័យ ដែលខ្លួនស្ម័គ្រចិត្តរៀបការនេះ គឺដោយសារតែនាងសម្លឹងមើលឃើញទ្រព្យតែប៉ុណ្ណោះ អាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះវាគ្រាន់តែជាការឆបោក។

---

[6] មាត្រា ៤ ច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩

[7] មាត្រា ៤៥ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣

ឃ. លក្ខខណ្ឌឯកពន្ធភាព

អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ ដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវទៅតាមផ្លូវច្បាប់ ជាគោលការណ៍ត្រូវគោរពនូវលក្ខខណ្ឌដែលអាចជាសារវ័ន្ត ពោលគឺចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវតែជាបុរស និងស្ត្រីដែលនៅលីវ ឬ ភាគីម្ខាងនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពីមុនត្រូវបានបញ្ចប់ត្រឹមត្រូវទៅតាមផ្លូវច្បាប់ ឲ្យស្របទៅតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានផ្តល់នូវសិទ្ធិពេញទីដល់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាក្នុងការសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសគូស្រករ ដោយឈរលើគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ប្តីមួយប្រពន្ធមួយជាដាច់ខាត។ បានសេចក្តីថា បុគ្គលដែលមានសហព័ទ្ធរួចហើយ ពុំអាចទៅរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីមួយទៀតបានឡើយ ប្រសិនបើចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពីមុនមិនទាន់បានរំលាយ។ បើមិនដូច្នេះទេ អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះនឹងត្រូវចាត់ទុកជាមោឃភាព។[8] ការហាមប្រាមបែបក្នុងគោលបំណងការពារសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងដើម្បីពង្រឹងភាពសុខដុមរម្យនាដល់សុភមង្គលគ្រួសារ និងធានាការការពារអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនឲ្យធ្វើឡើងទៅតាមតែទំនើងចិត្តនោះឡើយ។

ង. លក្ខខណ្ឌទាក់ទងទៅនឹងទំនាក់ទំនងញាតិរវាងគូរភាគី

នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ញត្តិអំពីទំនាក់ទំនងរវាងញាតិ ដើម្បីធ្វើការហាមឃាតមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញាតិលោហិតផ្ទាល់ ញាតិពន្ធ ព្រមទាំងសាខាញាតិផងដែរ។

ការហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ រវាងញាតិលោហិតនេះ ត្រូវបានបញ្ញត្តិយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដោយបានបញ្ញត្តិថា អាពាហ៍ពិពាហ៍មិនអាចធ្វើបានឡើយ រវាងញាតិលោហិតផ្ទាល់ ឬ សាខាញាតិលោហិតក្នុង ៣ (បី) ថ្នាក់ រាប់ទាំងថ្នាក់ទី ៣ (បី) ផងដែរ។[9]

ចំណែកឯ ការហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញាតិពន្ធវិញ នៅក្នុងខ្លឹមសារច្បាប់បានធ្វើការញែកចេញជាពីរៈ

- អាពាហ៍ពិពាហ៍ពុំអាចធ្វើបានឡើយ រវាងញាតិនៃខ្សែផ្ទាល់ បញ្ញត្តិនេះត្រូវបានយកមកអនុវត្តផងដែរនៅក្រោយពេលដែលបានបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងញាតិពន្ធ ដោយបញ្ញត្តិនៅក្នុងមាត្រា ៩៤១ (ការរលត់ទំនាក់ទំនងញាតិពន្ធ) ឬមាត្រា ១០១៦ (ការកាត់ការនៃសុំកូនពេញលេញ)។
- អាពាហ៍ពិពាហ៍ពុំអាចធ្វើបានឡើយ រវាងសាខាញាតិពន្ធ នៅក្នុង ៣ (បី) ថ្នាក់ រាប់ទាំងថ្នាក់ទី ៣ (បី) ផង។ បញ្ញត្តិនេះត្រូវបានយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ក្រោយពេលបានបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងញាតិពន្ធតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៩៤១ (ការរលត់ទំនាក់ទំនងញាតិពួន) ខាងលើនេះ។ ប៉ុន្តែបើសហព័ទ្ធណាម្ខាង

[8] មាត្រា ៤៥ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣
[9] មាត្រា ៩៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ត្រូវបានទទួលមរណភាព សហព័ទ្ធដែលនៅរស់ អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយបុគ្គលដែលធ្លាប់ជាសាខាញាតិពន្ធ នៅក្នុង ៣ (បី) ថ្នាក់បាន។[10]

ដើម្បីបញ្ជាក់បន្ថែមឲ្យកាន់តែច្បាស់លាស់នោះ យើងខ្ញុំសូមធ្វើការលើកឡើងនៅឧទាហរណ៍មួយចំនួនដែលជាទឡ្ហីករណ៍នៃអំណះអំណាងខាងលើនេះ ដើម្បីជាជំនួយផ្នែកស្មារតីឱ្យកាន់តែងាយយល់បន្ថែមទៀត។

ឧទាហរណ៍៖ ចំពោះ ជីដូ-ជីតា ឪពុក-ម្ដាយ កូន-ចៅ គឺច្បាប់មិនអនុញ្ញាតឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាននោះឡើយ។

ឧទាហរណ៍៖ ចំពោះបងប្អូនបង្កើត (សាខាញាតិថ្នាក់ទី២) ពូមីង និង ក្មួយ (សាខាញាតិថ្នក់ទី៣) ក៏ច្បាប់មិនបានធ្វើការអនុញ្ញាតឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នាបានទេ។

ឧទាហរណ៍៖ កុមារី ក នៅពេលមានអាយុ ៦ ឆ្នាំ ត្រូវបានអ្នកដំទៃយកទៅចិញ្ចឹមក្នុងនាម សុំកូនពេញលេញ។ក្នុងករណីបែបនេះ ទំនាក់ទំនងញាតិរវាងកុមារី ក និងឪពុកម្ដាយរបស់នាងត្រូវបានបញ្ចប់នេះយោងតាម មាត្រា ១០១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងករណីបែបនេះទោះជា កញ្ញា ក នាងពេញវ័យនីតិភាពក៏ដោយនាងមិនអាចរៀបការជាមួយនឹងឪពុកបង្កើតរបស់នាងបានទេ ហើយក៏មិនអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយឪពុកចិញ្ចឹមរបស់នាងបានដែរ ទោះបីជាពុំមានការជាប់ខ្សែញាតិអ្វីក៏ដោយ។

១.១.២.២ លក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍

ជាការពិតណាស់អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវទៅតាមច្បាប់ វាមិនមែនត្រឹមតែអនុវត្តទៅតាមលក្ខខណ្ឌគ្រឹះរួចសព្វគ្រប់នោះ ក៏ត្រូវបានគេអាចបានថា វាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលត្រឹមត្រូវពេញលក្ខណៈនោះទេ។ ដូច្នេះហើយអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយនេះ វាត្រូវតែការឆ្លងកាត់នូវដំណាក់កាលមួយទៀតដែលគេហៅថា លក្ខខណ្ឌទម្រង់ នៃការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលវាជាការបង្ហាញអំពី សញ្ញាណនៃបែបបទនៅក្នុងការអនុវត្តនេះបន្ទាប់ពីគេបានគោរពគ្រឹះរួចចប់សព្វគ្រប់។ ការអនុវត្តបែបនេះ ដោយសារតែច្បាប់បានការពារប្រយោជន៍ទៅដល់ភាគីដែលមានប្រយោជន៍នៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះតែប៉ុណ្ណោះ។ ហើយក៏មិនមែនក្នុងវត្ថុបំណងចង់ឲ្យមានភាពញៀវញ៉ៃ និងមានភាពស្មុគស្មាញខ្លាំង នៅក្នុងសកម្មភាពនៃការបង្កើតនូវចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ ការធ្វើបែបនេះគ្រាន់តែជាការធានាឲ្យបានថា មានការគោរពទៅតាមច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ។ ដូចនេះដើម្បីឲ្យបានជ្រាបអំពីលក្ខខណ្ឌនេះ យើងខ្ញុំសូមធ្វើការបកស្រាយដូចតទៅ។

[10] មាត្រា ៩៥២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ក. ការដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

ការដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាគោលការណ៍ត្រូវបានគេធ្វើឡើងនៅឯសាលាឃុំ-សង្កាត់ខាងលំនៅឋានខាងស្រី ដែលមានមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានបានទទួលដឹងឮ ក្នុងនាមជាមន្ត្រីអនុវត្តផងដែរ។ បន្ទាប់ពីបានដាក់ពាក្យរួច មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានលោកនឹងធ្វើការពិនិត្យនូវពាក្យសុំនោះ។ ដើម្បីធ្វើពិនិត្យមើលឲ្យកាន់តែច្បាស់លាស់ថា មានការព្រមព្រៀងដោយសេរី និងមានឆន្ទៈពិតប្រាកដក្នុងការចង់រៀបការ ដោយគ្មានមូលហេតុណាមួយរារាំងដល់អាពាហ៍ពិពាហហ៍នោះទេ។[11]

- **ចំពោះឯកសារចាំបាច់ត្រូវមានដូចជា៖**

- សំបុត្រកំណើតដែលចេញដោយមេឃុំ
- សំបុត្របញ្ជាក់អំពីការគោរពវិធវភាព
- សំបុត្របញ្ជាក់សុខភាពពីពេទ្យ
- ភស្តុតាងនៃការរំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ការពីមុន (បើធ្លាក់មាន)
- លិខិតបញ្ជាក់ពីភាពនៅលីវ ឬមេម៉ាយ ឬពោះម៉ាយរបស់សាមីខ្លួនទាំងពីរ
- លិខិតបញ្ជាក់ពីមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន (អាចហៅបានថា កិច្ចសន្យាសាមីជនកូនប្រុស-ស្រី)
- លិខិតបញ្ជាក់យល់ព្រមពីឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាល (ករណីអនាគតគូរស្រករជាអនីតិជន)។

បន្ទាប់ពីមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានបានពិនិត្យម្មត់ចត់នូវពាក្យសុំរបស់សាមីខ្លួនទាំងពីររួចហើយ។ ដោយផ្អែកតាមលក្ខខណ្ឌដែលបានគោរពតាម បទបញ្ញត្តិរួចរាល់នោះនាំឲ្យមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានត្រូវចេញប័ណ្ណប្រកាសអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលត្រូវបានធ្វើការប្រកាសផ្សាយជាសាធារណៈ។

ខ.ការប្រកាសផ្សាយជាសាធារណៈ

ប័ណ្ណប្រកាសផ្សាយនេះត្រូវធ្វើការបិទផ្សាយជាសាធារណៈដូចខាងក្រោម៖

- ១ (មួយ) ច្បាប់ត្រូវបិទផ្សាយជាសាធារណៈនៅសាលាឃុំ-សង្កាត់នៅលំនៅឋានខាងនារី
- ១ (មួយ) ច្បាប់ត្រូវរក្សាទុកជាឯកសារនៅសាលាឃុំ-សង្កាត់របស់ខ្លួន
- ១ (មួយ) ច្បាប់ត្រូវផ្ញើរទៅមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានខាងប្រុសដើម្បីបិទនៅលំនៅឋានដ្ឋានខាងប្រុស
- ១ (មួយ) ច្បាប់ត្រូវផ្ញើរជូនសាលាឃុំ-សង្កាត់ខាងប្រុសដើម្បីរក្សាទុកជាឯកសារ។

ប័ណ្ណប្រកាសត្រូវមានចុះព័ត៌មានដូចខាងក្រោមនេះ៖

- នាមត្រកូល-នាមខ្លួន អាយុ ភេទ មុខរបរ និងលំនៅឋាននៃអនាគតប្តីប្រពន្ធ

[11] មាត្រា ២៨ នៃអនុក្រឹតស្តីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន ឆ្នាំ២០០០

- នាមត្រកូល-នាមខ្លួន អាយុ ភេទ មុខរបរ និងលំនៅឋានរបស់ឪពុកម្តាយនៃអនាគតប្តីប្រពន្ធ បើសិនជាឪពុកម្តាយស្លាប់ត្រូវដាក់ថា (ស្លាប់)។[12]

សូមបញ្ជាក់ថាប័ណ្ណប្រកាសផ្សាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបិទប្រកាសជាសាធារណៈដែលមានរយៈពេលចំនួន ១០ថ្ងៃ នៅមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ដើម្បីឲ្យភាគីដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងរឿងនេះ បានទទួលដឹងឮ ហើយអាចប្តឹងជំទាស់អាពាហ៍ពិពាហ៍នេះបាន ប្រសិនបើ មិនមានការយល់ព្រមនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។[13] ប្រសិនបើផុតរយៈពេល ១០ថ្ងៃនេះអាពាហ៍ពិពាហ៍អាចប្រព្រឹត្តទៅបានកាលបើពុំមាននរណាប្តឹងជំទាស់។ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលមានប្តឹងជំទាស់វិញ អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ បើទោះបីជាដល់ពេលតាមការកំណត់ដែលមានរយៈពេល ១០ថ្ងៃខាងលើនេះក៏ដោយ ច្បាប់ពុំអនុញ្ញាឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះប្រព្រឹត្តឡើងទេ គឺត្រូវតែធ្វើការដោះស្រាយនូវបណ្តឹងជំទាស់ នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះឲ្យចប់រួចរាល់ជាមុនសិន។ ដោយយោងទៅតាមច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ។[14]

គ. ការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍

នៅពេលដែលសេចក្តីជូនដំណឹងជាសាធារណៈបានកន្លងផុតទៅ អនាគតប្តីប្រពន្ធទាំងពីររូបត្រូវមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាផ្លូវការ នៅចំពោះមុខផ្ទាល់របស់មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានឃុំ-សង្កាត់ នៃលំនៅដ្ឋានខាងស្រី ដោយមានបញ្ជាក់អំពីព័ត៌មានជាមូលដ្ឋានដែលមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបុរស-នារី ដែលមានបង្ហាញអំពីទិន្នន័យដើម្បីធ្វើសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ដូចជា៖

- នាមត្រកូល-នាមខ្លួន ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ទីកន្លែងកំណើត មុខរបរ របស់បុរសនារី
- នាមត្រកូល-នាមខ្លួន របស់ឪពុកម្តាយទាំងសងខាង
- កាលបរិច្ឆេទនៃការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាដើម។

កិច្ចសន្យាប្រភេទនេះ ត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីសៀវភៅអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមានការចុះហត្ថលេខារបស់មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន នឹងផ្តិតមេដៃទទួលព្រមពីសំណាក់ប្តី-ប្រពន្ធ រួមទាំងមានការចូលរួមពីសាក្សីដឹងឮចំនួន ២ រូប ដែលជាអ្នកមានអាយុគ្រប់គ្រាន់ដែលអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន (នីតិជន) ឬអាចជាអ្នកដែលគាត់មានប្តី-ប្រពន្ធរួចហើយក៏បានដែរ ដោយពួកគាត់ដែលជាសាក្សីនោះគ្រាន់តែធ្វើការផ្តិតមេដៃ បញ្ជាក់នៅក្នុងសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ផងដែរ។[15]

---

[12] ដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅ នីតិរដ្ឋប្បវេណី ទំព័រ៨១ របស់សាស្ត្រាចារ្យ អម សុផាណារ៉ាត ឆ្នាំ២០១៦-២០១៧

[13] មាត្រា ២៩ នៃអនុក្រឹតស្តីពី អត្រានុកូលដ្ឋាន ឆ្នាំ២០០០

[14] មាត្រា ១៣ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ១៩៨៩

[15] មាត្រា ៣០,៣១ នៃអនុក្រឹតស្តីពី អត្រានុកូលដ្ឋាន ឆ្នាំ២០០០

១.២ ទម្រង់នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

ជាការពិតនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ ដែលបានអនុលោមទៅតាម មាត្រា ៩៥៥ ដល់មាត្រា៩៥៧ និងអនុក្រឹតលេខ១០៣អនក្រ.ប ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០ ស្តីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន និងអនុក្រឹលេខ៦០ អនក្រ.បកចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០២ ស្តីពីការកែសម្រួលមាត្រា ៨ និងមាត្រា ៥៩ នៃអនុក្រឹត្យលេខ១០៣ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០០ មិនត្រឹមតែបានចង្អុលបង្ហាញអំពីការបង្កើត អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានទម្រង់រវាងខ្មែរសុទ្ធសាធ ហើយប្រព្រឹត្តតែនៅលើទឹកដីខ្មែរម្យ៉ាងនោះទេ។ ជាក់ស្តែងនៅ ក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី គឺមានមាត្រាមួយចំនួនដែលបានបកស្រាយ អំពីទម្រង់នៃការរៀបដែលមានទម្រង់ជាបញ្ញត្តិ ពិសេស ត្រូវបានយកមកអនុវត្តសម្រាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយចំនួនដែលមានធាតុបរទេសចូលរួម ដូចដែរមាននៅ ក្នុងចំណុចខាងក្រោម៖

១.២.១ នីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ

ជាទូទៅនៅក្នុងទម្រង់ នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ នឹងពលរដ្ឋខ្មែរ វាមិនមានលក្ខណៈ ស្មុគស្មាញអ្វីឡើយ ចំពោះនីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ នឹងពលរដ្ឋខ្មែរ។ យើងនឹងធ្វើការបក ស្រាយឲ្យបានជ្រាបសេចក្តីដូចខាងក្រោមនេះ៖

ដំបូងឡើយបុរសនារីដែលមានបំណងក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវទៅកាន់មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាននៃ ឃុំ-សង្កាត់នៃលំនៅឋានរបស់នារី។[16] ក្រោយពីបានបំពេញបែបបទក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវទៅតាម លក្ខខណ្ឌគ្រឹះ និងលក្ខខណ្ឌទម្រង់រួចរាល់ មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាននឹងធ្វើការចេញនូវប័ណ្ណប្រកាសផ្សាយអំពី អាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយត្រូវបិទផ្សាយជាសាធារណៈមានរយៈពេលចំនួន ១០ថ្ងៃ នៅលំនៅឋានរបស់បុរសនារី ព្រមទាំងបិទនៅឃុំ-សង្កាត់នៃលំនៅឋានរបស់បុរសនារីទាំងពីរនោះផងដែរ។ ក្រោយពីបានបិទរួចរាល់ត្រឹមត្រូវ ទៅតាមកាលកំណត់ក្នុងអំឡុងពេលនោះ បើមិនមានភាគីណាដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងរឿងនេះ មកធ្វើការប្តឹង ជំទាស់ទេអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើមានបណ្តឹងទាស់កើតមានឡើងគេត្រូវធ្វើការ ដោះស្រាយនូវបណ្តឹងទាស់នោះឲ្យបានរួចរាល់សិន ទើបអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានជាប្រក្រតី បន្ទាប់មកគូរ ស្វាមី-ភរិយាទាំងពីរត្រូវចុះកិច្ចសន្យានេះ ក្នុងសៀវភៅអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅចំពោះមុខផ្ទាល់ មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន ដោយមានការផ្តិតមេដៃប្តីប្រពន្ធ និងសាក្សីដែលមានអាយុគ្រប់ការចំនួន ២ រូបដែលជាអ្នកធានានិងទទួលដឹងឮ អាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ។

[16] មាត្រា ២៨ នៃអនុក្រឹតស្តីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន ២០០០

១.២.២ នីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ ឬរវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និង ជនបរទេស នៅបរទេស

ចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះ វាមិនមានលក្ខណៈងាយស្រួលដូចទៅនឹង ទម្រង់នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរនឹងពលរដ្ឋខ្មែរនោះទេ។ ដោយសារវាអាចមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញជាង ពីព្រោះអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះមានការទាមទារបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌច្រើន ដូចនេះហើយទាមទារឲ្យយើងខ្ញុំដែលជាអ្នកបកស្រាយធ្វើការញែកចេញជាពីរផ្នែក ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការស្រាយនូវចម្ងល់អំពីនីតិវិធីខាងលើនេះ។[17]

❖ **នីតិវិធីច្បាប់នៃប្រទេសដែលសាមីខ្លួនស្នាក់នៅ**

ចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្ត នៅឯបរទេសបែបនេះ ត្រូវធ្វើឡើងទៅតាមលក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍នៃប្រទេសនោះ ដែលត្រូវតែមានលក្ខណៈសមស្របទៅនឹងបានទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការនៃប្រព័ន្ធច្បាប់នៅកម្ពុជា។ ដូច្នេះលិខិតអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះត្រូវយកមកចុះនៅស្ថានទូត ឬ ស្ថានកុងស៊ុលរបស់កម្ពុជាប្រចាំប្រទេសនោះ ឬយកមកចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅសាលាឃុំ-សង្កាត់នៅប្រទេសកម្ពុជា បើសិនជាគូស្វាមី-ភរិយា បានត្រឡប់មកតាំងទីលំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាវិញ។ ករណីបែបនេះ ស្ថានទូត ស្ថានកុងស៊ុល ឬមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវយកលិខិតថតចម្លងផ្លូវការនោះមករក្សាទុក ហើយត្រូវតែធ្វើការថតចម្លងចេញពីសៀវភៅនូវសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មី ផ្ដល់ឲ្យជននោះយកទៅប្រើប្រាស់។[18]

❖ **ចំពោះនីតិវិធីច្បាប់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា**

ចំពោះទម្រង់អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានលក្ខណៈបែបនេះហើយ ត្រូវបានអនុវត្តតាមក្របខណ្ឌច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជា (មត្រា៩៥៧នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ត្រូវបានតម្រូវឲ្យធ្វើនៅចំពោះមុខឯកអគ្គរាជទូត ភារធារី ឬកុងស៊ុលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាប្រចាំប្រទេសនោះ។ ចំណែកឯការជូនដំណឹងជាសាធារណៈស្ដីអំពីការប្រកាសផ្សាយនៃប័ណ្ណអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានធ្វើឡើងនៅបញ្ជារបស់ស្ថានទូត ឬ ស្ថានកុងស៊ុលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលប្រចាំនៅប្រទេសនោះ។[19]

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក និង កញ្ញា ខ គឺជាពលខ្មែរដែលបានធ្វើការងារនៅសហរដ្ឋអាមេរិកជាច្រើនឆ្នាំ ក៏ដូចជាបានរស់នៅឯសហរដ្ឋអាមេរិកជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកហើយដែរ។ យ៉ាងណាមិញប្រសិនសិនណាជាអ្នកទាំងពីរនាក់ មានបំណងក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នាគេមានវិធីពីរយ៉ាង៖

[17] មាត្រា ៩៤៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[18] មាត្រា ៣២ នៃអនុក្រឹតស្ដីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន ឆ្នាំ២០០០

[19] មាត្រា ៩៥៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

- ត្រូវធ្វើការរៀបចំបែបបទក្នុងការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅស្ថានទូតរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលមានទីតាំងនៅប្រចាំនៅសហរដ្ឋអាមេរិក។
- ចំណែកឯ ជម្រើសមួយទៀតត្រូវរៀបចំបែបបទដើម្បីចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមទៅសហរដ្ឋអាមេរិក។ ក្រោយពីបានទទួលនូវសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ឬសេចក្តីចម្លងមកចុះអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅឯស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុលប្រចាំប្រទេសកម្ពុជាដែលមានទីតាំងប្រចាំនៅសហរដ្ឋអាមេរិក ឬបើគូរអនាគតទាំងពីរមករស់នៅប្រទេសកម្ពុជាវិញ ត្រូវយកសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬសេចក្តីចម្លងមកចុះក្នុងសៀវភៅអាពាហ៍ពិពាហ៍នៃសាលាសង្កាត់ដែលពួកគេរស់នៅ។

១.២.៣ នីតិវិធីក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេសនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

នៅក្នុងន័យទូលាយយើងដឹងហើយថាអាពាហ៍ពិពាហ៍ វាគឺជាសេរីភាពមួយដែលកើតចេញអំពីសេចក្តីស្រលាញ់យ៉ាងពិតប្រាកដរវាងចិត្តនឹងចិត្ត ដែលក្តីស្រលាញ់មួយនេះវាមិនបានប្រកាន់នូវពណ៌ សម្បុរ សាសនា ឬជាតិសាសន៍អ្វីឡើយ។ ហេតុនេះហើយទើបទម្រង់អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយមានដែល លក្ខខណ្ឌស្រដៀងគ្នាទៅនឹងលក្ខខណ្ឌនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងពលរដ្ឋខ្មែរដែរ ប៉ុន្តែវាមានលក្ខណៈរៀងស្មុគស្មាញបន្តិចដែរដែលតែងជួបប្រទះនោះគេស្គាល់ថា ជានីតិវិធីក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស។ ដូច្នេះដើម្បីឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានទម្រង់បែបនេះ វាមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវទៅតាមនីតិវិធីច្បាប់បានល្អប្រសើរនោះ យើងសូមធ្វើការលើកយកនូវខ្លឹមសារមួយចំនួនមកបញ្ជាក់ជូន ដើម្បីជាការបានសិក្សាទាំងអស់គ្នា។ ដោយយោងទៅតាមអនុក្រឹតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលលេខ១៨៣ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលស្តីអំពីទម្រង់បែបបទនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេសនៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានគោលដៅទប់ស្កាត់ការជួញដូរស្ត្រីខ្មែរទៅកាន់បរទេស ក្នុងរូបភាពការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយសាររយៈពេលកន្លងមកយើងឃើញមានការការជួញដូរស្ត្រី និងកុមារីជាច្រើនយកទៅលក់ ឬជួញក្នុងរូបភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ដូចដែលបានជួបប្រទះបែបនេះកន្លងមកមាន តៃវ៉ាន់ កូរ៉េខាងត្បូង និងម៉ាឡេស៊ី តាមរយៈអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្លែងក្លាយជាដើម។ ដូចនេះយើងសូមលើកឡើងនូវលក្ខខណ្ឌខ្លះៗ ដើម្បីយកមកបង្ហាញដែលចែកចេញជាពីរដំណាក់កាលគឺ ៖ ដំណាក់កាលរដ្ឋបាល និងដំណាក់កាលចុះបញ្ជីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។

❖ **ដំណាក់កាលរដ្ឋបាល**

សាមីខ្លួនដែលជាជនបរទេស ត្រូវដាក់ពាក្យដើម្បីសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមរយៈការស្ថានទូតរបស់ខ្លួន និងបានបំពេញបែបបទទៅកាន់ក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយត្រូវធ្វើការភ្ជាប់មកជានូវសំណុំឯកសារដូចខាងក្រោមៈ

- ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
- ឯកសារថតចម្លងនៃលិខិតឆ្លងដែនរបស់សាមីខ្លួនដែលមានសុពលភាព
- លិខិតបញ្ជាក់នូវភាពលីវ ឬពោះម៉ាយ ឬមេម៉ាយដោយសមត្ថកិច្ចនៃប្រទេសសាមីខ្លួន
- លិខិតបញ្ជាក់សុខភាពចេញដោយសមត្ថកិច្ចនៃប្រទេសកម្ពុជា
- លិខិតថ្កោលទោសដែលចេញដោយប្រទេសសាមីជនបរទេស
- លិខិតបញ្ជាក់មុខរបរពិតប្រាកដដែលចេញដោយសមត្ថកិច្ចនៃប្រទេសសាមីខ្លួន។

បន្ទាប់ពីមានលិខិតខាងលើទាំងអស់នេះហើយ ក្រសួងការបរទេសនឹងធ្វើការយកមកពិនិត្យអំពីនីត្យានុកូលភាពនៃឯកសារទាំងនោះយ៉ាងល្អិតល្អន់ថា តើវាមានភាពត្រឹមត្រូវ និងគ្រប់គ្រាន់ដែរឬទេ? ប្រសិនជាមានភាពខុសឆ្គង ឬកែតម្រូវនៅត្រង់ចំណុចណានិងផ្តល់នូវយោបល់លើសំណុំឯកសារ ហើយជូនដំណឹងទៅកាន់សាមីខ្លួនជនបរទេសក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរចំនួន ៥ថ្ងៃការងារព្រមទាំងជូនដំណឹងទៅស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុលវិញតំណាងវិញផងដែរ។ ក្រោយមកទៀត ក្រសួងការបរទេសនឹងបញ្ជូនបែបបទនេះទៅកាន់ក្រសួងមហាផ្ទៃធ្វើការចាត់ចែងតាមនីតិវិធីបន្ទាប់មកក្រសួងនឹងធ្វើការជូនដំណឹងអំពីការសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះទៅកាន់ខាងមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាននៃឃុំ-សង្កាត់នៃលំនៅឋានអចិន្ត្រៃយ៍របស់សាមីខ្លួនជាពលរដ្ឋខ្មែរ។

❖ **ដំណាក់កាលនៃការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍**

សាមីខ្លួនដែលជាជនបរទេស ត្រូវដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ទៅកាន់មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាននៃឃុំ-សង្កាត់នៃលំនៅឋានរបស់សាមីខ្លួនជាពលរដ្ឋខ្មែរ។ ស្របពេលជាមួយគ្នានេះដៃគូដែលជាសាមីខ្លួនជាពលរដ្ឋខ្មែរក៏ត្រូវដាក់ពាក្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ទៅកាន់លំនៅឋាននៃសាលាឃុំ-សង្កាត់ខាងលំនៅឋានរបស់ខ្លួនដែរ ដោយភ្ជាប់ជាមួយនូវឯកសារផ្សេងៗ។ ក្រោយពីបានឃើញនូវឯកសារខាងលើនេះហើយ មន្ត្រីអត្រាដ្ឋាននៃឃុំ-សង្កាត់ខាងលំនៅឋានរបស់សាមីខ្លួនពលរដ្ឋខ្មែរត្រូវពិនិត្យ និងសម្រេចលើពាក្យស្នើសុំរបស់សាមីទាំងពីរនាក់ក្នុងរយៈពេលចំនួន ៣ថ្ងៃការងារ។[20]បើពិនិត្យមើលឃើញថាលិខិត ឬឯកសារទាំងនោះមានភាពត្រឹមត្រូវទៅតាមផ្លូវច្បាប់ហើយ វានឹងនាំឲ្យមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានត្រូវចេញនូវប័ណ្ណប្រកាសអាពាហ៍ពិពាហ៍មានចំនួន ៥ច្បាប់ ដោយមាន

[20] មាត្រា ១០ នៃអនុក្រឹតស្តីពីទម្រង់នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨

ការបិទរូបថតរបស់សាមីជនទាំងពីរនាក់នៅខាងលើផ្នែកខាងស្តាំ។ ចំពោះប័ណ្ណប្រកាសអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះមានត្រូវបិទផ្សាយក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃ ដោយប័ណ្ណមួយត្រូវរក្សាទុកនៅសាលាឃុំ-សង្កាត់ ចំណែកឯប័ណ្ណដែលមាននៅសេសសល់ត្រូវបានបិទនៅទីតាំងមួយចំនួនដូចជា៖

- ស្ថានទូត ឬស្ថានកុងស៊ុល ឬស្ថានតំណាងនៃប្រទេសសាមីខ្លួនជនបរទេសប្រចាំ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- លំនៅឋានអចិន្ត្រៃយ៍របស់សាមីខ្លួនពលរដ្ឋខ្មែរ
- នៅសាលាឃុំ-សង្កាត់នៃលំនៅឋានរបស់សាមីខ្លួនពលរដ្ឋខ្មែរ
- នៅលំនៅឋាន ឬទីកន្លែងស្នាក់នៅរបស់សាមីខ្លួនជនបរទេស (ប្រសិនបើមាន)។

ចំណុចដូចដែរបានរាប់រៀបខាងលើនេះ វាបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយ ដែលមានភាពស្របច្បាប់ នឹងត្រឹមត្រូវទៅតាមច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយស្របទៅតាមលក្ខខណ្ឌច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីដ៏ល្អរបស់សង្គមជាតិ នឹងបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ជាតិសាសន៍យើង។ យ៉ាងណាមិញនោះ ប្រសិនបើមានអាពាហ៍ពិពាហ៍ណាមួយដែលមិនបានគោរព និងអនុវត្តទៅតាមលក្ខខណ្ឌខាងលើនេះទេ វាអាចជាកត្តាដែលនាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ត្រូវបានប្រឈមមុខទៅនឹង មោឃភាព ឬអាចឈានទៅដល់ការលុបចោលតែម្តង ដែលវាអាស្រ័យទៅលើវិការៈនីមួយៗ ដូចដែលកើតមានឡើងក្នុងនៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ដែលអាចកើតមានឡើងក្នុងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ដែលយើងខ្ញុំនឹងលើកយកមកបកស្រាយនៅជំពូកជាបន្តបន្ទាប់។

ជំពូកទី២
មោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

២.១ សញ្ញាណគតិយុត្តនៃមោឃភាពកិច្ចសន្យា

ឆ្លងតាមរយៈការសិក្សាកន្លងមកយើងដឹងហើយថា មូលហេតុដែលនាំឲ្យកិច្ចសន្យាមួយត្រូវបានអស់នូវសុពលភាព ឬគ្មានសុពលភាពតែម្តងនោះ គឺដោយសារតែវាមានវិការៈណាមួយបានកើតមានឡើងនៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះជាមិនខាន។ វិការៈនោះហើយដែលជាហេតុដ៏សំខាន់ក្នុងការលើកយកជាមូលហេតុក្នុងការមោឃភាព នៃកិច្ចសន្យានោះ។

២.១.១ និយមន័យនៃមោឃភាព

នៅក្នុងសន្ទានុក្រមនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី គេបានឲ្យនិយមន័យនៃពាក្យថា មោឃភាព ជាពីរផ្សេងគ្នាគឺ (១) ជាភាពពុំមានអានុភាពតាមផ្លូវច្បាប់ នៃសកម្មភាពគតិយុត្តដែលផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអំពីនីតិវិធីបណ្តឹង និង (២) គឺជាទណ្ឌកម្មដែលប្រកាសដោយចៅក្រមលុបបំបាត់ចោលជាប្រតិសកម្មនូវលិខិតគតិយុត្ត មិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌដែលច្បាប់កំណត់ ឬសកម្មភាពណាមួយដែលផ្ទុយពីនីតិវិធីនៃច្បាប់។[21] យ៉ាងណាមិញសម្រាប់ការមោឃភាពនូវកិច្ចសន្យា គឺជាការបដិសេធចំពោះការយល់ព្រមនៃការអានុភាពនៃកិច្ចសន្យានោះដោយយោងទៅតាមសកម្មភាពដែលបានបង្កើតឡើងនោះមានការបង្ហាញនូវឆន្ទៈមិនពិតដូចដែលបានចែងនៅក្នុងមាត្រា៣៥៣ ឬអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យានោះវាមានភាពផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬផ្ទុយពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គមដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា៣៥៤ ឬផ្ទុយពីទម្រង់ដែលច្បាប់បានកំណត់ជាដើម។ យោងតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា កិច្ចសន្យាដែលត្រូវបានមោឃភាព វានឹងនាំឲ្យកិច្ចសន្យានោះគ្មានសុពលភាពតាំងពីដំបូង។ ចំពោះការអះអាងក្នុងការមោឃភាពផ្អែកតាមមាត្រា៣៥៧ នៃក្រមបានធ្វើការកំណត់ថា ជនណាក៏ដោយ ក៏អាចអះអាងពីមោឃភាពបានដែរ ដោយមិនមានការកំណត់អំពីអាជ្ញាយុកាលនោះឡើយ។[22]

២.១.២ មូលហេតុនៃមោឃភាពកិច្ចសន្យា

ទោះបីជាភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានបង្ហាញនូវឆន្ទៈដោយពុំមានវិការៈក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យាមួយនេះត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈភាពបានដែរ ដែលជាហេតុនាំឲ្យគេចាត់ទុកថាគ្មានអត្ថិភាពនៃកិច្ចសន្យាតាំងពីដំបូងប្រសិនបើមានមូលហេតុដូចជា ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ឬ អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬមាន

[21] សន្ទានុក្រមលេខ១២៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី

[22] មាត្រា ៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ការផ្ទុយពីសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គម ឬទម្រង់នៃកិច្ចសន្យាដែលបានបង្កើតឡើងនោះវាមិនសមស្របទៅតាមបញ្ញត្តិដែលច្បាប់បានកំណត់។

២.១.២.១ ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត

ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត វាគឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈនៅក្នុងកិច្ចសន្យាដែលមានអត្ថន័យខុសពីឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់ភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យានោះ ដោយមានការឃុបឃិតជាមួយនឹងភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា ទាំងដឹងថាខុសឆន្ទៈខាងក្នុង ហើយកិច្ចសន្យាដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនោះ វាមានរូបភាពខាងក្រៅស្របច្បាប់។ កិច្ចសន្យាដែលមានសភាពបែបនេះត្រូវចាត់ទុកថា មោឃៈ។[23]

យោងតាមស្មារតីនៃខ្លឹមសារច្បាប់ខាងលើនេះ កិច្ចសន្យាមួយដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយការបង្ហាញនូវឆន្ទៈមិនពិតនេះ ដើម្បីអាចអះអាងពីមោឃៈនេះបានត្រូវគោរពនូវលក្ខខណ្ឌចំនួនបួនដែលរួមមានដូចជា៖

(១) ត្រូវមានអត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ

(២) ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញខាងក្រៅមិនត្រូវគ្នាទៅនឹង ការបង្ហាញឆន្ទៈខាងក្រៅ

(៣) អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈដឹងថាឆន្ទៈដែលបានលើកឡើងនោះ មិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈខាងក្នុង និង

(៤) ការឃុបឃិតគ្នារវាងភាគីនៃកិច្ចសន្យាជាដើម។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានធ្វើកិច្ចសន្យាមួយអំពីការលក់នូវ កសិដ្ឋានចិញ្ចឹមសត្វរបស់ខ្លួនទៅឲ្យ លោក ខ ដែលជាអ្នកជិតខាងរបស់ខ្លួននៅក្នុងតម្លៃមួយយ៉ាងទាបបំផុតហើយនៅពេលណាមួយសមស្របលោក ខ ត្រូវតែប្រគល់នូវកសិដ្ឋាននេះឲ្យមកកាន់ខ្លួនវិញ។ លោក ក និងលោក ខ គឺអ្នកទាំងពីរនាក់នេះមិនមានឆន្ទៈក្នុងការទិញលក់ពិតប្រាកដទេ ដែលវាគ្រាន់តែជាការឃុបឃិតគ្នារវាងពួកគេទាំងពីរនាក់តែប៉ុណ្ណោះ ក្នុងវត្ថុបំណងមួយដើម្បីគេចវេសពីកាតព្វកិច្ចសងបំណល់ទៅម្ចាស់បំណល់ដែលជាលោក គ តែប៉ុណ្ណោះ ដែលលោក គ ជាម្ចាស់បំណុលរបស់លោក ក ដោយលោក ក នេះឯងមិនមានលទ្ធភាពក្នុងការសងនូវបំណុលដល់លោក គ ទេ ទើបលោក ក បានសម្រេចជិតធ្វើកិច្ចសន្យាលក់កសិដ្ឋាននោះឲ្យទៅ លោក ខ តែម្ដង។

ដូច្នេះដើម្បីសិក្សាថា ការលើកឡើងពីមោឃភាពកិច្ចសន្យាលក់ទិញកសិដ្ឋាននោះបាន ដែលលោក ក និង លោក ខ បានធ្វើជាមួយគ្នានោះ ដោយផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតបាន ឬយ៉ាងណានោះ គេត្រូវសិក្សា និងធ្វើការពិនិត្យទៅលើលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោមនេះ៖

- លោក ក បានបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការលក់កសិដ្ឋានចិញ្ចឹមសត្វទៅកាន់លោក ខ (មានអត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈស្របតាមលក្ខខណ្ឌទី១ខាងលើដែរបានលើឡើង)។

[23] មាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧

- ដោយផ្អែកតាមការលើកឡើងនូវឧទាហរណ៍ខាងលើ លោក ក គ្មានឆន្ទៈទាល់តែសោះក្នុងការលក់កសិដ្ឋានរបស់ខ្លួនទៅឲ្យលោក ខ ។ ដោយឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់លោក ក គឺខ្លួនចង់រក្សាទុកកសិដ្ឋាននោះជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដដែល (ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញចេញមកខាងក្រៅមិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈខាងក្នុងស្របតាមលក្ខខណ្ឌទី២ខាងលើ)។
- លោក ក បានដឹងច្បាស់ពីការណ៍បង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតរបស់ខ្លួន ព្រោះគាត់ដឹងថាផ្ទាល់មិនមានឆន្ទៈក្នុងការលក់កសិដ្ឋាននោះទៅឲ្យលោក ខ ទេ ការដែលធ្វើបែបនេះគឺដើម្បីគេចវេសពីការរឹបអូសពីសំណាក់ម្ចាស់បំណុលតែប៉ុណ្ណោះ (អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈដឹងថាឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញនេះមិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈខាងក្នុង ស្របតាមលក្ខខណ្ឌទី៣ខាងលើ)។
- លោក ខ ដែលជាអ្នកជិតខាងនោះ ក៏បានដឹងពីវត្តមាននៃការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតរបស់លោក ក ដែរ ព្រោះលោក ខ បានព្រមទិញកសិដ្ឋាននោះក្នុងតម្លៃទាបបំផុត និងខ្លួនព្រមប្រគល់ទៅឲ្យលោក កវិញនៅពេលណាសមស្របជាមួយនឹងថ្ងូរណាមួយពីលោក ក (នេះបញ្ជាក់បានថាកិច្ចសន្យាដែលលើកឡើងខាងលើនេះជាការឃុបឃិតគ្នាទាំងស្រុង ស្របតាមលក្ខខណ្ឌទី៤ខាងលើនេះ)។

ដូច្នេះតាមរយៈការលើកឡើងនូវឧទាហរណ៍ខាងលើបានសបញ្ជាក់បានថា លក្ខខណ្ឌទាំងបួននៃការបង្ហាញមិនពិត វាត្រូវបានបំពេញ។ ដូចនេះគេអាចលើកឡើងពីការមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យានេះបាន ដោយផ្អែកទៅតាមឆន្ទៈមិនពិតប្រាកដបាន ចំពោះកិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាងលោក ក និងលោក ខ បាន។

២.១.២.២ អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ

ជាទូទៅបទបញ្ញត្តិនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានផ្ដល់សិទ្ធិទៅឲ្យភាគីនៃកិច្ចសន្យាអាចព្រមព្រៀង ឬធ្វើការកំណត់នូវអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាបានដោយសេរី តាមឆន្ទៈព្រមព្រៀងរបស់ភាគី ឬហៅបានម្យ៉ាងទៀតថា ជាគោលការណ៍ស្វ័យភាពបុគ្គលឯកជនដែលជាគោលការណ៍មូលដ្ឋានមួយនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី។[24] ។ ទោះបីជាមានការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីទាំងពីរត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានមូលហេតុ នៃមោឃៈភាព ឬការលុបចោលក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យាចាត់ទុកជាមោឃៈបានដែរ ប្រសិនបើអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យានោះបានផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តបង្ខំ ឬសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អ។ ផ្សាភ្ជាប់នឹងគ្នានេះដែរបញ្ញត្តិអំពីការអនុវត្តដោយបង្ខំ គឺជាបញ្ញត្តិមួយដែលបានធ្វើការបដិសេធអានុភាព នៃសកម្មភាពដែលបានផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនោះ។ គំនិតដែលផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ គឺជាកម្រិតទំហំនៃសេរីភាពក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យា។ កិច្ចសន្យាដែលត្រូវបាន

[24] មាត្រា ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧

បង្កើតឡើងដោយផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ កិច្ចសន្យានោះត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ដើម្បីងាយស្រួលនៅក្នុងការលើលឡើងខាងលើនេះ យើងខ្ញុំនឹងទាញយកនូវការឧទាហរណ៍មួយចំនួនជាការគូសបញ្ជាក់ទៅដល់ការលើឡើងខាងលើនេះឲ្យមានលក្ខណៈកាន់តែល្អប្រសើរបន្ថែមទៀត។

ឧទាហរណ៍៖ ចំពោះកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគ យើងឃើញថាប្រសិនណាជាភាគីបានកំណត់នូវអត្រាការប្រាក់លើសពីអត្រាការប្រាក់ដែលច្បាប់បានកម្រិតនោះ កិច្ចសន្យានៃភាគដែលលើសការកម្រិតនៃអត្រាការប្រាក់នោះ ត្រូវបានមោឃៈហើយអ្នកខ្ចីគេមានករណីកិច្ចសងចំពោះការប្រាក់ដែលត្រូវបានគណនាតាមអត្រាការប្រាក់ដែលត្រូវបានកម្រិតតែប៉ុណ្ណោះ។

ឧទាហរណ៍៖ ចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយមានការភាន់ច្រឡំលើមនុស្ស ការបង្ខំ និងមានមូលហេតុផ្សេង ទៀតក៏ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្ដឹងក្នុងការធ្វើមោឃភាពបានដែរប្រសិនបើអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះវាបានផ្ទុយពីបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ។

ឧទាហរណ៍៖ បន្ថែមពីនេះទៀត ជាបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ការងារដែលបានកំណត់អំពីកម្រិតអតិបរមានៃម៉ោងធ្វើការប្រចាំសប្ដាហ៍ ហើយប្រសិនបើនិយោជក និងកម្មករនិយោជិតបានចុះកិច្ចសន្យាដែលបានបញ្ចូលម៉ោងធ្វើការហួសពីកម្រិតអតិបរមានោះ កិច្ចសន្យានោះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយសារតែបានបំពានបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំទាក់ទងទៅនឹងម៉ោងបំពេញការងារ។

២.១.២.៣ អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អ

ពាក្យថាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ នៅត្រង់នេះគឺសំដៅទៅលើសណ្ដាប់ធ្នាប់ប្រទេស ឬសង្គម ចំណែកឯពាក្យថា ទំនៀមទម្លាប់ល្អនៅត្រង់នេះវិញ វាសំដៅទៅលើគោលគំនិតជាសីលធម៌ទូទៅនៅក្នុងសង្គម។ ដូចនេះឲ្យតែមានកិច្ចសន្យាដែលមានអត្ថន័យបំពានទៅនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អនាំឲ្យកិច្ចសន្យានោះត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ។ បើទោះបីជាក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ញត្តិ អំពីគោលការណ៍ស្វ័យភាពបុគ្គលឯកជនដែលជាគោលការណ៍មូលដ្ឋានមួយ។ ដោយផ្ដល់ឲ្យភាគីនៃកិច្ចសន្យាមានសេរីភាពក្នុងការសម្រេចពីកម្មវត្ថុនៃខ្លឹមសារដែលមានក្នុងកិច្ចសន្យារបស់ពួកគេក៏ដោយ ក៏ខ្លឹមសារទាំងនោះត្រូវតែគោរពនូវព្រំដែន ព្រមទាំងមិនអាចបំពានទៅនឹងសីលធម៌ ឬទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គមបានដែរ។ ពីព្រោះថា បើច្បាប់អនុញ្ញាតឲ្យកិច្ចសន្យាដែលមានខ្លឹមសារ ឬគោលគំនិតបានប៉ះពាល់ដល់សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អមានអានុភាពក្នុងការអនុវត្តបានដែរនោះ វានឹងនាំឲ្យមានភាពអនាធិតេយ្យនៅក្នុងសង្គមជាក់ជាមិនខាន។

ឧទាហរណ៍៖ គ្រួសារលោក ក គាត់បានជំពាក់ប្រាក់ លោក ខ ជាច្រើននឹងយូរមកហើយ តែដោយសារស្ថានភាព ក៏ដូចជាកម្រិតជីវភាពរបស់គ្រួសារលោក ក មិនអាចមានលទ្ធភាពក្នុងការសងប្រាក់បាន នៅពេលដែលថ្ងៃកំណត់នៃការសងប្រាក់បានមកដល់នោះ។ លោក ក គាត់ពុំមានលទ្ធភាពសងទេ ទើបលោក កបាន

សម្រេចចិត្តយកកូនស្រីរបស់ខ្លួនទៅឲ្យបម្រើគេហដ្ឋានរបស់លោក ខ ដោយមិនទទួលបានកម្រៃជាមួយថ្នូលនៃការសង់ប្រាក់។ ទោះបីជាកិច្ចសន្យានោះភាគីទាំងពីរមានឆន្ទៈទទួលព្រមទាំងសងខាងក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យាមួយនេះត្រូវបានមោឃភាពបានដែរ ពីព្រោះវាបានជិះឥទ្ធិពលអាក្រក់ទៅដល់សង្គមជាតិជាខ្លាំង ពិសេសប៉ះពាល់ទៅដល់ទំនៀមទម្លាប់ល្អរបស់សង្គម។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក ជាជនក្រីក្រម្នាក់ បានធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ភ្នែក ឲ្យទៅលោក ខ ក្នុងតម្លៃមួយថ្លៃដែលអាចឲ្យលោក ក រស់នៅបានស្រណុកសុខស្រួលពេញមួយជីវិតក៏ដោយ។ កិច្ចសន្យាបែបនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាមោឃៈ ព្រោះវាបានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ម្យ៉ាងវិញទៀតច្បាប់មិនបានអនុញ្ញាតឲ្យមានការជួញដូរលើផ្នែកណាមួយនៃសារពាង្គកាយរបស់មនុស្សឡើយ។

២.១.២.៤ កិច្ចសន្យាផ្ទុយ នឹងទម្រង់ដែលបានទាមទារដោយច្បាប់

ជាគោលការណ៍ កិច្ចសន្យាមួយដែលកើតមានឡើង និងមានអានុភាពបាន លុះត្រាតែសំណើរ និងស្វីការត្រូវគ្នា។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តីក៏មានកិច្ចសន្យាមួយចំនួនតម្រូវឲ្យធ្វើឡើងតាមទម្រង់ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ ទើបអាចក្លាយទៅជាកិច្ចសន្យាដែលមានអានុភាពបាន។ ដូច្នេះប្រសិនណាបើ កិច្ចសន្យានោះមិនបានគោរពទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវទេ កិច្ចសន្យានោះនឹងមិនមានសុពលភាពបានឡើយ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក និង លោកស្រី ខ បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នឹងគ្នារួចរាល់ក៏បាននាំគ្នាទៅចុះសំបុត្រអេតាស៊ីវិលនៅចំពោះមុខមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានដោយមានសាក្សីចំនួនពីររូប ដែលច្បាប់បានតម្រូវ។ តែយ៉ាងណាមិញអ្នកទាំងពីរដែលជាប្តី ប្រពន្ធខាងលើបាននាំយកសាក្សីចំនួនពីររូបទៅសាលាសង្កាត់ក៏ពិតមែនតែក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងពីររូបនោះមានម្នាក់ជាអនីតិជន ដែលនេះបានបញ្ជាក់ថាសកម្មភាពនោះបានផ្ទុយទៅនឹងទម្រង់ដែលច្បាប់ទាមទារបាត់ទៅហើយ ពីព្រោះជាថាជាគោលការណ៍សាក្សីដែលមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការធានាអំពីការចុះអេតាស៊ីវិលត្រូវតែមានវ័យនីតិភាពដែលអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន។ ដូច្នេះលោក ក និង លោកស្រី ខ មិនបានគោរពនូវទម្រង់ដែលច្បាប់បានកំណត់ទេជាហេតុនាំឲ្យសកម្មភាពអ្នកទាំងនេះត្រូវបានធ្វើការមោឃៈ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក និង លោក ខ បានបង្កើតកិច្ចសន្យាដឹកជញ្ជូននូវគ្រឿងញៀនជាមួយគ្នា។ ដោយធ្វើការដឹកជញ្ជូននេះត្រូវបានកំណត់ថា ថ្លៃដឹកជញ្ជូននេះត្រូវតែបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់នៅក្នុងកិច្ចសន្យានោះ។ ទោះបីជាភាគីទាំងពីរបានសម្រេចជាមួយគ្នាបែបនេះក៏ដោយ បើទោះជាមានភាគីណាមួយមិនបានអនុវត្តតាម ក៏មិនជាបញ្ហាអ្វីនោះឡើយ ដោយសារតែកិច្ចសន្យានេះត្រូវបានមោឃភាពរួចបាត់ទៅហើយ ដោយផ្អែកទៅលើកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យានេះ (ការដឹកជញ្ជូនគ្រឿងញៀន) ខុសទៅនឹងបញ្ញត្តិច្បាប់។

២.១.២.៥ ការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិ

ការតំណាង គឺជារបបមួយដែលទទួលស្គាល់នូវអានុភាពនៃសកម្មភាពគតិយុត្តត្រូវមានទៅលើម្ចាស់សិទ្ធិ ក្នុងករណីដែលម្ចាស់សិទ្ធិមានទំនាក់ទំនងជាក់លាក់ជាមួយបុគ្គលដទៃទៀត ហើយបុគ្គលនោះបង្ហាញថា ការបង្ហាញនូវឆន្ទៈ ឬការទទួលយកការបង្ហាញឆន្ទៈនោះធ្វើឡើងសម្រាប់ម្ចាស់សិទ្ធិ។ ដោយសិទ្ធិតំណាងនេះ វាកើតឡើងដោយកិច្ចសន្យារវាងម្ចាស់សិទ្ធិ និងអ្នកតំណាង ឬដោយបញ្ញត្តិនៃច្បាប់។[25] យ៉ាងណាមិញប្រសិនបើមានការតំណាងណាមួយដោយគ្មានសិទ្ធិ ឬយើងអាចនិយាយបានថាម្ចាស់សិទ្ធិពុំបានប្រគល់សិទ្ធិណាមួយឡើយ ស្រាប់តែមានបុគ្គលណាមួយមកតាំងខ្លួនជាអ្នកតំណាង នោះនាំឲ្យកិច្ចសន្យានោះមានវិការៈដែលអាចឈានទៅរកការមោឃៈបាន។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក បានពុំបានទទួលនូវសិទ្ធិតំណាងណាមួយឡើយ ដោយបានអះអាងថាខ្លួនជាកូនរបស់លោក ខ ហើយបានប្រាប់ថា លោក ខ ដែលជាឪពុករបស់ខ្លួនបានប្រគល់សិទ្ធិតំណាងឲ្យខ្លួនក្នុងការផ្ទេរនូវលក់រថយន្តរបស់ឪពុកខ្លួនទៅឲ្យអ្នកដទៃ ទាំងឪពុករបស់លោក ក ផ្ទាល់មិនបានផ្ទេរសិទ្ធិណាមួយឲ្យទៅកាន់លោក ខ ឡើយ។ ដូច្នេះការតំណាងរបស់លោក ក ជាការតំណាងដោយគ្មានសិទ្ធិអ្វីទាល់តែសោះ។

២.២ បញ្ញត្តិជាមូលដ្ឋាននៃការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

ទោះបីជាមានការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួចរាល់ នឹងត្រូវបានចុះលិខិតអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៅចំពោះមុខមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានឃុំ-សង្កាត់ ដែលចាត់ទុកថាត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈច្បាប់ ដែលបានរៀបរាប់នៅខាងលើនេះ។ វាពិតជាត្រូវបានច្បាប់ទទួលស្គាល់ទៅតាមបទបញ្ញត្តិច្បាប់។ យ៉ាងណាមិញក៏នៅតែមានអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយចំនួននៅមានវិការៈកើតឡើងជានិច្ចកាលក៏ព្រោះតែមានការលាក់បាំងនូវការពិតមួយចំនួន ឬដោយសារតែភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះពុំបានទទួលជ្រាបអំពីបញ្ហាច្បាប់ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធ។ ទើបបណ្ដាលឲ្យគាត់ត្រូវបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងបង្ខំចិត្ត ចំណែកឯអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយចំនួនមិនត្រឹមត្រូវទៅតាមច្បាប់ និងមានមូលហេតុផ្សេងៗទៀតដែលច្បាប់មិនទទួលស្គាល់។

មោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ វាគឺជាមធ្យោបាយមួយដែលនាំឲ្យចំណងនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនស្របច្បាប់មួយត្រូវបានបញ្ចប់ និងនាំឲ្យសហព័ន្ធនោះ និងញាតិរបស់សហព័ទ្ធនោះលែងជាញាតិរបស់សហព័ទ្ធម្ខាងទៀតផងដែរ។

[25] មាត្រា ៣៦៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧

បើយោងទៅតាមខ្លឹមសារច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារឆ្នាំ១៩៨៩មា ត្រាមួយចំនួនបានធ្វើការបញ្ញត្តិថាមូលហេតុដែលអាចចាត់ទុកថាអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ត្រូវបានមោឃភាពគឺ ដោយសារតែមាននូវមូលហេតុជាច្រើនរួមមានដូចជា៖

- អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានធ្វើការមោឃៈ ប្រសិនបើអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ចុះបញ្ជីនៅពេលដែលមានសហព័ទ្ធណាម្នាក់ឆ្កួត ឬមិនដឹងខុសត្រូវ។[26]
  បញ្ជាក់នៅត្រង់ចំណុចនេះប្រសិនបើសហព័ទ្ធនោះបានជាស្រួលបួលឡើងវិញហើយ ហេតុដែលនាំឱ្យចាត់ទុកជាមោឃៈនោះត្រូវបានរលាយទៅវិញដែរ។
- អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវទុកជាមោឃៈ កាលបើសហព័ទ្ធណាម្នាក់ប្តឹងថា ខ្លួនត្រូវបានគេចាប់បង្ខំឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។[27]
- អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវទុកជាមោឃៈ បើចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មុនរបស់សហព័ទ្ធណាម្នាក់មិនទាន់បានរលាយដោយនៅមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ចាស់នៅឡើយ។[28]
- អាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញាតិលោហិត ឬញាតិព័ន្ធក្នុងថ្នាក់ដែលច្បាប់ហាមឃាត់ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ លើកលែងតែករណីដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៨ វាក្យខ័ណ្ឌទី២នៃច្បាប់នេះ។[29]

ក្នុងករណីនេះដែរ ដើម្បីសិក្សាឱ្យកាន់តែមានភាពច្បាស់លាស់បន្ថែមបើយើងក្រឡេកមើលទៅលើច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារវិញ យើងឃើថាមោឃភាពនេះត្រូវបានធ្វើការបែងចែកជាពីរគឺ៖ មោឃភាពដាច់ខាត និងមោឃភាពមិនដាច់ខាត។

❖ <u>**មោឃភាពដាច់ខាត**</u>

ការទាស់មុខស្មន់៖ សំដៅលើអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញាតិលោហិត ឬញាតិពន្ធក្នុងថ្នាក់ដែលច្បាប់បានហាមឃាត់ត្រូវចាត់ទុកជា មោឃៈលើកលែងតែមានអញ្ញត្រកម្មក្នុងករណីពិសេសដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា៨ វាក្យខ័ណ្ឌទី២ នៃច្បាប់ស្តីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ។

ការមានភេទដូចគ្នា៖ អាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងឡាយណាដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងមានភេទដូចគ្នា ត្រូវបានច្បាប់ចាត់ទុកថាមោឃភាពដាច់ខាត។

[26] មាត្រា ២១ ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩
[27] មាត្រា ២៣ ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩
[28] មាត្រា ២៤ ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩
[29] មាត្រា ២៥ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩

❖ <u>មោឃភាពមិនដាច់ខាត</u>

វិបល្លាសស្មារតី: កាលណាមានសហព័ទ្ធណាមួយមានបញ្ហាវិកលចរឹក ឬមិនមានការដឹងខុសត្រូវនៅពេលចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ នាំឱ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើសហព័ទ្ធនោះបានជាស្រួលបួលវិញហើយនោះ ហេតុដែលនាំឱ្យទុកជាមោឃៈនេះក៏ត្រូវលាយទៅវិញដែរ។

មិនគ្រប់អាយុ: អាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងបុរសក្រោមអាយុ២០ឆ្នាំ ឬនារីក្រោមអាយុ១៨ឆ្នាំ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃភាព ប៉ុន្តែអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះនឹងលែងមោឃៈវិញនៅពេលដែលប្តីប្រពន្ធនេះចម្រើនវ័យដល់អាយុតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ឬករណីដែលមានចែងក្នុងមាត្រា៥ វាក្យខ័ណ្ឌទី២ នៃច្បាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ។

ទ្វេពន្ធភាព: បើចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មុនរបស់សហព័ទ្ធណាម្នាក់មិនទាន់បានរលាយ ហើយសហព័ទ្ធនោះបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីទៀត វាជាហេតុនាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាការមោឃលើកលែងតែករណីចែងក្នុងមាត្រា២៤ នៃវាក្យខណ្ឌទី២ នៃច្បាប់អាពាហ៏ពិពាហ៍ និង គ្រួសារ។

ការបង្ខិតបង្ខំ: កាលបើសហព័ន្ធណាម្នាក់ប្តឹងថា ខ្លួនត្រូវបានគេចាប់បង្ខំឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាហេតុនាំអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះត្រូវបានមោឃភាព។ ចំពោះការប្តឹងសុំមោឃភាពនេះ ត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាលប្រសិនបើការប្តឹងនោះមិនធ្វើក្នុងរយៈពេល ០៦ខែគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលគេលែងបង្ខំនោះ។

ចំណែកឯនៅក្នុងអត្ថបទច្បាប់នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានធ្វើការបែងចែកជាពីរហេតុផលធំៗ ដែលយើងខ្ញុំនឹងលើកឡើងធ្វើការនៅខាងក្រោមនេះបន្ថែមទៀត។

២.២.១ មូលហេតុដោយគ្មានឆន្ទៈរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

អាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាសេចក្តីស្រលាញ់កើតចេញពីមនោសចេតនា ដោយការព្រមព្រៀង ដោយស្ម័គ្រចិត្តនឹងគ្នាតាមរយៈគូភាគីទាំងពីររូប។ ប្រសិនណាជាផ្ទុយអំពីលក្ខណៈខាងលើនេះដោយហេតុអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានកើតឡើងដោយសារការបង្ខំ ការភ័ន្តច្រឡំលើមនុស្ស ឬដោយសារមានមូលហេតុផ្សេងទៀតដោយប្រការមិនសមគួរណាមួយ។

ឧទាហរណ៍៖ អាពាហ៍ពិពាហ៍មួយបានប្រព្រឹត្តទៅដោយសារតែមានការបង្ខិតបង្ខំពីសំណាក់ឪពុកម្តាយ ឬពីសំណាក់ដៃគូរបស់សហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ក្នុងគោលបំណងដោយដូរទៅនឹងអ្វីមួយជាដើម ដូច្នេះប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងសកម្មភាពបែបនេះត្រូវចាត់ទុកថាមោឃ។

ឧទាហរណ៍៖ ចំណែករីឯអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្លះទៀត វាមិនមែនជាការបង្ខិតបង្ខំអ្វីទេ តែវាគឺជាការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយមានការភ័ន្តច្រឡំទៅលើមនុស្ស ដែលការភ័ន្តច្រឡំនេះអាចទៅឋានៈរបស់បុគ្គល ឬចំពោះបុគ្គលដែលមានមុខមាត់ស្រដៀងគ្នាករណីកូនភ្លោះជាដើម។ លក្ខណៈនៃការភ័ន្តច្រឡំបែបនេះជាហេតុអាចនាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះត្រូវបានធ្វើការមោឃភាព។

២.២.៣ មូលហេតុមិនបានគោរពតាមនីតិវិធី

ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលគូភាគីពុំបានដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ការជូនដំណឹងជាសាធារណៈ ការចុះកិច្ចសន្យាអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬមិនបានចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ គ្រាន់តែមានវិការៈតែបន្តិចបន្តួចលើនីតិវិធីប៉ុណ្ណោះទេ អានុភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះមិនត្រូវបានធ្វើការរារាំងដោយសារហេតុនោះឡើយ។ ដូច្នេះនៅត្រង់ចំណុចនេះដោយយោងទៅតាមហេតុផលខាងលើ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា ការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមិនបានគោរពទៅតាមនីតិវិធី វាមានសណ្ឋានដូចខាងក្រោម៖

- ភាគីមិនបានដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
- មិនមានការជូនដំណឹងជាសាធារណៈ (ករណីដែលពុំមានការបិទប័ណ្ណប្រកាសអាពាហ៍ពិពាហ៍)
- មិនមានការចុះកិច្ចសន្យាអាពាហ៍ពិពាហ៍
- មិនមានការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍

២.៣ នីតិវិធីនៃការមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍

ក្រោយពីបានសិក្សាស្វែងយល់បាននូវសញ្ញាណ ក៏ដូចជាមូលហេតុនៃការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍រួចមក យើងនឹងពាំនាំលោកអ្នកបានសិក្សា និងទទួលជ្រាបខ្លះៗ អំពីនីតិវិធីមួយចំនួនដែលមាននៅក្នុងផ្នែកនេះ។

២.៣.១ បុគ្គលដែលមានសិទ្ធិក្នុងការធ្វើមោឃភាព

ជាការពិតនៅពេលដែលលេចចេញនូវសញ្ញាណណាមួយដែលវាឈានទៅដល់ ការបង្ហាញពីតម្រុយមួយ ឬច្រើនចំណុចក្នុងការធ្វើមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ ហេតុនេះហើយទាមទារឲ្យយើងបានដឹងច្បាស់ថា តើមានភាគីណាខ្លះដែលមានអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិក្នុងការដាក់ពាក្យប្តឹងអំពីបញ្ហានៃការមោឃភាពនេះ។ ក្នុងន័យនេះបុគ្គលណាក៏ដោយ ក៏មានសិទ្ធិក្នុងការមោឃភាពបានដែរឲ្យតែមានហេតុផលសមស្របដែរទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់។ នៅត្រង់ចំណុចនេះ យើងអាចបរិយាយបានថា សហព័ទ្ធដែលជាដៃគូរស់នៅជាមួយគ្នាជាកត្តាដែលអាចដឹងអំពីបញ្ហានៃការមោឃភាពខ្លាំងជាងអ្នកណាទាំងអស់ យើងអាចនិយាយឲ្យខ្លីបានថា ជាជនរងគ្រោះផ្ទាល់នៃវិការៈអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ។

ឧទាហរណ៍៖ លោក ក និង កញ្ញា ខ បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា តែការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះមិនមែនជាការប្រព្រឹត្តឡើងតាមរយៈការព្រមព្រៀងរវាងគ្នានឹងគ្នានោះទេ តែវាកើតឡើងដោយសារតែភាគីដែលជាដៃគូរសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ដែលជាលោក ក បាបង្ខិតបង្ខំនាងតែប៉ុណ្ណោះដោយសារតែឪពុកម្តាយរបស់កញ្ញា ខ បានជំពាក់លុយគ្រួសារលោក ក ច្រើនពេកគ្មានលទ្ធភាពក្នុងការសងត្រលប់ទៅវិញ។ អាស្រ័យហេតុនេះទើបបានជាកញ្ញា ខ យល់ព្រមទាំងបង្ខិតចិត្តរៀបការជាមួយលោក ក ទៅ។ កាលដែលមានស្ថានភាពជួបបែបនេះ កញ្ញា ខ អាចលើកយកមូលហេតុនៃការបង្ខិតបង្ខំនេះ ជាសំអាងក្នុងការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។

បញ្ញាក់៖ ការសុំប្តឹងមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវផុតអាជ្ញាយុកាល ប្រសិនបើការប្តឹងនោះ មិនបានធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៦ខែ គិតពីថ្ងៃដែលគេលែងបង្ខំមក។[30]

ចំណែកឯភាគីដែលមានប្រយោជន៍នៅក្នុងការសុំមោភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយខ្លួនសង្កេតឃើញ ឬមើលឃើញថាអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅនេះវាមានវិការៈត្រង់ណាមួយដែលចង្អុលបង្ហាញទៅដល់ការសុំធ្វើមោភាពនៃអាពាពិពាហ៍នេះ ខ្លួនមានសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការសុំប្តឹងបាន ដោយត្រូវលើកឡើងនូវមូលហេតុត្រឹមត្រូវ និងសមស្របទៅតាមវិធានច្បាប់ដែលបានកំណត់។ យើងដឹងហើយថា តំណាងស្ថាប័នអយ្យការ គឺជាតួអង្គដ៏សំខាន់ក្នុងការធានារក្សាការពារទៅដល់ផលប្រយោជន៍របស់សង្គម។ ក្នុងន័យនេះបានសេចក្តីថា នៅពេលដែលទទួលបាន ឬខ្លួនឯងផ្ទាល់បានដឹងឮនូវបញ្ហានៃវិការៈណាមួយនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺតំណាងអយ្យការមានសិទ្ធិក្នុងការចាត់ការទៅតាមនីតិវិធីច្បាប់។ ម្យ៉ាងវិញទៀត មិនមែនទាល់តែភាគីដែលជាសាច់ញាតិនៃសហព័ទ្ធទាំងសងខាងនោះទេ សូម្បីតែភាគីផ្សេងៗដែលគិតថាខ្លួនមានផលប្រយោជន៍ក្នុងការហាមឃាត់នៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ពួកគេក៏អាចសុំប្តឹងអំពីការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះបានផងដែរ។

២.៣.២ សមត្ថកិច្ចដោះស្រាយលើបណ្តឹងមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍

ដោយផ្អែកទៅតាមស្មារតីនៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩ នៅត្រង់ផ្នែកទី៣ ដែលបានបញ្ញត្តិអំពីមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ បានចង្អុលបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា មានតែសហព័ទ្ធ រដ្ឋអាជ្ញា (ព្រះរាជអាជ្ញា) និង ជនដែលមានប្រយោជន៍ស្របច្បាប់ក្នុងការប្តឹងសុំមោឃភាពនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ ទើបអាចដាក់ពាក្យប្តឹងសុំមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ទៅកាន់តុលាការប្រជាជនបាន។ ដូចនេះយើងអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានបានថា មានតែតុលាការតែប៉ុណ្ណោះ ទើបមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការសម្រេចសេចក្តីអំពីការមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។

២.៣.៣ អានុភាពនៃការមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍

កាលណាបើអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយវាត្រូវបានមោឃភាព នោះវានឹងនាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ មិនមានអានុភាពទាល់តែសោះ ចាប់តាំងពីពេលដែលបានបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះមក។ ដូចនេះបណ្តឹងដែលបានធ្វើឡើងនៅឯតុលាការ គឺជាបណ្តឹងដែលទាមទារឲ្យបញ្ជាក់ពីមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍តែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនជាបណ្តឹងទាមទារមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះឡើយ។ ជាគោលការណ៍បណ្តឹងទាមទារឲ្យបញ្ជាក់ពីមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ វាត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអនុលោមទៅតាមនីតិវិធីដែលមានបញ្ញត្តិ នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល។ ចំពោះបណ្តឹងដែលទាមទារឲ្យបញ្ជាក់ពីមោឃភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះ ត្រូវ

[30] មាត្រា ២៤ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩

បានសម្រេចឡើងដោយតុលាការតាមរយៈ ***សាលក្រម*** ។ ជាគោលការណ៍នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សម្រាប់បណ្តឹងប្រភេទនេះមិនមានការកម្រិតពីបុគ្គលដែលអាចប្តឹងបាន និងអំឡុងពេលអាជ្ញាយុកាលណាមួយកំណត់ជាក់លាក់ឡើយ។

ហេតុដូច្នេះយើងអាចបកស្រាយបានថា គ្រប់ជនដែលមានប្រយោជន៍សុទ្ធតែអាចប្តឹងបានទាំងអស់ដោយពុំមានកម្រិតអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលនោះឡើយ។

ជំពូកទី៣
ការលុបចោលនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍

មនុស្សប្រុស-ស្រី នៅពេលដល់វ័យដែលច្បាប់បានកំណត់ថាអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន នោះពួកគេមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ តាមអ្វីដែលជាការរៀបចំរបស់អាណាព្យាបាលរបស់ពួកគេ និងការព្រមព្រៀងពីសាមីភាគីផងដែរ។ ដើម្បីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលអាចចាត់ទុកថាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់គឺត្រូវគោរពនូវលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនដូចជា លក្ខខណ្ឌគ្រឹះ នឹង លក្ខខណ្ឌទម្រង់។ យ៉ាងណាមិញប្រសិនបើ អាពាហ៍ពិពាហ៍មិនគោរពទៅតាមលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់នោះអាចនឹងមានទណ្ឌកម្ម ហើយទណ្ឌកម្មទាំងនោះត្រូវទទួលនៅក្រោយពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងក្នុងពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។

មុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឪពុកម្តាយ ឬបុគ្គលគ្រប់រូបដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងនោះអាចធ្វើបណ្តឹងប្តឹងទាស់ទៅកាន់មន្ត្រីអាត្រានុកូលដ្ឋាន ដើម្បីឲ្យមន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចបញ្ឈប់អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ និងរងចាំរហូតដល់បណ្តឹងទាស់នោះ ត្រូវបានដោះស្រាយចប់។ ប្រសិនបើតុលាការបដិសេធបណ្តឹងទាស់នោះចោល អនាគតប្តីប្រពន្ធអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន។ ប៉ុន្តែប្រសិនណាបើតុលាការយល់ថា អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះមិនត្រឹមត្រូវមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋានត្រូវបញ្ឈប់អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។ ទណ្ឌកម្មដែលតែងតែកើតមានឡើង ក្រោយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺកើតឡើងដោយការមិនបានគោរព និងបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌដែលច្បាប់បានកំណត់នោះនឹងនាំឲ្យបុគ្គលដែលមានផលប្រយោជន៍មួយចំនួនអាចធ្វើការប្តឹងទាមទារលុបចោលបាន។

ផ្អែកទៅតាមខ្លឹមសារខាងលើទាំងអម្បាលមាន ជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយត្រឹមត្រូវទៅតាមច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់ក្នុងការអនុវត្ត។ បើមិនអនុវត្ត និងមិនគោរពគោលការណ៍នៃច្បាប់នោះទេ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមិនគោរពនោះ នឹងត្រូវចាត់ទុកថា ជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ផ្ទុយនឹងច្បាប់កំណត់។ ជាហេតុដែលនាំឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ អាចត្រូវលុបចោលបាន។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលអាចលុបចោលបាន គឺជាការរំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលបានកើតឡើង ហើយនឹងមានអនុភាពរួចហើយ។

៣.១ មូលហេតុនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍

អាពាហហ៍ពិពាហ៍មួយដែលបានអនុវត្តទៅតាមវិធានច្បាប់បានត្រឹមត្រូវ វាមិនអាចត្រូវបានធ្វើការលុបចោលទៅតាមទំនើងចិត្តឡើយ លុះត្រាតែមានវិការៈណាមួយបានមានឡើងជាក់ជាមិនខាន។ ការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាការប្រកាសទណ្ឌកម្មដែលលុបបំបាត់អានុភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ដោយសារតែមានការបំពានអំពីបញ្ញត្តិច្បាប់ណាមួយបានកើតមានឡើង។

៣.១.១ មូលហេតុនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងពលរដ្ឋខ្មែរ

៣.១.១.១ មិនគ្រប់អាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

ចំពោះប្រទេសកម្ពុជានៅពេលបច្ចុប្បន្នបានកំណត់អាយុ១៨ឆ្នាំ ដែលជាអាយុនីតិភាពសមរម្យ នឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន។[31] ការកំណត់អាយុបែបនេះគ្រប់បុគ្គលដែលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់ ដែលមិនអាចឲ្យបុគ្គលណាបំពាន ទៅលើលក្ខខណ្ឌមួយនេះបានឡើយ។ លើកលែងតែករណីពិសេសមួយចំនួនតែប៉ុណ្ណោះ។ ការកំណត់អាយុបុគ្គលដែលត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺត្រូវឲ្យពួកគេគោរពនូវភាពជាទំនួលខុសត្រូវចំពោះគ្រួសារ ហើយគ្រប់គ្រាន់នូវលក្ខណៈសម្បត្តិមានទាំងកាយសម្បទាពេញលេញ ទាំងផ្នែកបញ្ញាស្មារតីរឹងមាំមានមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិតច្បាស់លាស់ ជាពិសេសមានទំនួលខុសត្រូវគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់មើលថែរក្សាកូនៗ ដែលជាបុត្រា បុត្រី របស់ពួកគេ បន្ទាប់ពីពួកគេបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួចហើយ។ មួយវិញទៀតនោះបើសិនជាពួកគេមិនទាន់ទទួលបាននូវអត្តាធីនភាពតាមច្បាប់ ពួកគេក៏មិនអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដែរ។

៣.១.១.២ អាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញ្ញាតិលោហិត

ចំពោះភាគីទាំងពីរដែលមាន បុរស និងនារី ជាភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ហើយបានដល់នីតិភាពក្តី ក៏មិនអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដែរ បើភាគីទាំងសងខាងជាញ្ញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ ឬ សាខាញ្ញាតិលោហិតក្នុង៣ថ្នាក់រាប់ទាំងថ្នាក់ទី៣ផង។[32] ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយញាតិដែលមានសាខាជិតបែបនេះ ច្បាប់ត្រូវបានហាមឃាត់ជាដាច់ខាត ហើយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះ ជាមូលហេតុទាក់ទងនឹងសីលធម៌សង្គមផងដែរ។ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានសាខាញាតិជិតគ្នា នៅពេលដែលមានកូន កូនដែលកើតមកគេអាចប្រឈមនឹងមានជម្ងឺផ្សេងៗ ឬ អាចជាខ្សោយពីកំណើត កាយសម្បទាមិនល្អ ជាពិសេសគឺអាចនឹងមានការពិការទៀត ក៏មានដែរ។ ដោយឡែកបើនិយាយពីសង្គមវិញ គឺផ្ទុយទៅនឹងសីលធម៌សង្គមបាត់ទៅហើយ ហើយអាចប៉ះពាល់ខ្លាំងទៀតផង ហើយសង្គមក៏មិនទទួលស្គាល់នៅអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយនោះដែរ។ បើយើងគិតពីការបញ្ជាប់នៅញាតិភាពរវាងឪពុកចិញ្ចឹម ចំពោះកូនស្មុំពេញលេញ ឬកូនស្មុំធម្មតា ក៏ច្បាប់ហាមមិនអោយរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានឡើយ។ ទោះបីមានការកាត់ផ្តាច់នូវទំនាក់ទំនងរវាងកូនស្មុំ ឪពុកម្តាយបង្កើតកូនស្មុំពេញលេញក៏ដោយ ក៏ទំនាក់ទំនងខ្សែលោហិតតាមធម្មជាតិ មិនត្រូវបានកាត់ផ្តាច់។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបការហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្សែលោហិតជិតគ្នា នៅតែត្រូវបានហាមឃាត់ចំពោះញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់។

---

[31] មាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩

[32] មាត្រា ៩៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

៣.១.១.៣ អាពាហ៍ពិពាហ៍ចំពោះញាតិពន្ធ

ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺមិនអាចប្រព្រឹត្តទៅបានឡើយចំពោះញាតិពន្ធសាខាញាតិផ្ទាល់ នឹងសាខាញាតិថ្នាក់ទី៣ និងរាប់ទាំងថ្នាក់ទី៣ផងដែរ។ ការហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងញាតិពន្ធខ្សែផ្ទាល់ នឹងញាតិដែលធ្លាប់ញាតិពន្ធកាលពីមុន។ ដោយសារទំនាក់ទំនងទាំងនេះ វាប្រហាក់ប្រហែលនឹងមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅ នឹងញាតិខ្សែលោហិតផ្ទាល់របស់ភាគីដែរនឹងទំនាក់ទំនងឪពុកម្ដាយ កូនអាពាហ៍ពិពាហ៍បែបនេះក៏មិនមែនជាការគួរ ឬ ជាការសមរម្យទេ។ ចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍ខាងលើ គឺច្បាប់មិនអនុញ្ញាតិឲ្យធ្វើការរៀបចំបានទេ។ ដោយសារទំនាក់ទំនង រវាងញាតិពន្ធ នឹងញាតិពន្ធថ្នាក់ទី៣រួមទាំងញាតិថ្នាក់ទី៣ផងនោះ គឺមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធស្រដៀងទៅនឹងញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់ នឹងសាខាញាតិលោហិតផ្ទាល់ផងដែរ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីមួយចំនួននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង នៅពេលដែលភាគីម្ខាងនៃសហព័ទ្ធបានទទួលមរណៈភាព ហើយសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតបានរៀបការជាមួយ ប្អូន ឬ បងថ្លៃរបស់សហព័ទ្ធជាដើម។ ដោយសារក្នុងគោលបំណងជួយមើថែរក្សា កូនៗដែលនៅក្នុងបន្ទុក ឬ កូនដែលជាកូនរបស់ភាគីដែលទទួលមរណៈភាព។

៣.១.១.៤ អាពាហ៍ពិពាហ៍អំឡុងពេលហាមឃាត់

នៅក្រោយពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ចាស់ដែលត្រូវបានរំលាយ ដោយយោងតាមមាត្រា ៩ នៃច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ នឹងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩។ នារីអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីបាន ក៏ប៉ុន្តែត្រូវស្ថិតនៅក្នុងភាពជាពោះម៉ាយរយៈពេល៣០០ថ្ងៃ។ គិតចាប់ពីពេលដែលអាពាហ៍ពិពាហ៍ចាស់ត្រូវបានរំលាយ ដោយមូលហេតុប្តីស្លាប់ ឬចាប់ពីការប្រកាសសាលក្រម ដែលសម្រេចអំពីមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬចាប់ពីថ្ងៃដែលសាលក្រមស្ថាពរនៃការលែងលះគ្នា។ ក៏ប៉ុន្តែនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីបច្ចុប្បន្នបានកែប្រែរយៈពេលនៃការហាមឃាត់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីត្រឹមតែ ១២០ថ្ងៃតែប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពីថ្ងៃរំលាយ ឬការលុបចោលនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍មុន។ ចំពោះស្ត្រីដែលបានលែងលះជាមួយស្វាមី អាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីបាន ក្នុងរយៈពេល១២០ ថ្ងៃត្រូវបានកន្លងផុត។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលបានដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងរយៈពេលនេះ គឺត្រូវបានលុបចោល។ អំឡុងពេលនៃការហាមឃាត់នេះ ជាអំឡុងពេលដែលសមស្របមួយដែលច្បាប់ទុករយៈពេលចំពោះស្ត្រី ដើម្បីជៀសវាងការជួបបញ្ហាក្នុងកំណត់ពេលមានបុត្តភាព។

៣.១.១.៥ ទ្វេពន្ធភាព

បុរសដែលមានសហព័ទ្ធហើយ ពុំអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទៀតបានឡើយ។[33] ហើយត្រូវមានពិរុទ្ធក្នុងបទទ្វេពន្ធភាព ប្រសិនបើបុរស ឬ នារីណាដែលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មុនមិនទាន់រលាយនៅឡើយ ហើយ

[33] មាត្រា ៤៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣

ទៅចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីមួយទៀត។[34]ការសម្រេចយករបបឯកពន្ធភាពបុរសនារី ត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍លើសពីម្នាក់បានឡើយ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវតែធ្វើតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ នឹងតាមគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ប្តីមួយ ប្រពន្ធមួយ។[35] ចំណែកនារីវិញក៏ដូចគ្នាដែរ ជាគោលការណ៍នេះត្រូវបានធានាដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ រីឯក្រមរដ្ឋប្បវេណីក៏បានហាមឃាត់ ចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មុនមិនទាន់រលាយ ហើយមកចុះបញ្ជី ឬ ដាក់ពាក្យសុំរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីនោះ ពុំអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានទេ។

៣.១.១.៦ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយការឆបោក ឬដោយការគំរាម

អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈដោយការឆបោកឬ ការគំរាម អាចទាមទារទៅតុលាការឱ្យលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះបាន។[36] ការឆបោក ឬការគំរាមគឺសម្តៅទៅលើការធ្វើឲ្យភាគីម្ខាងទៀតយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយសារមធ្យោបាយខុសច្បាប់នឹងការបោកប្រាស់បុគ្គលនោះឲ្យធ្លាក់ចូលក្នុងការ ភ័ណ្ឌច្រឡំ ឬធ្វើឲ្យបុគ្គលនោះធ្វើតាមដោយការជូនដំណឹង អំពីភាពមិនល្អទៅភាគីម្ខាងទៀត។ ការឆបោក ឬ ការគំរាមកំហែង គឺមានភាពចាំបាច់ត្រូវតែមានការផ្ទុយពីច្បាប់ នឹងមានកម្រិតខ្ពស់ ការឆបោក ឬគំរាមមានលក្ខណៈ បោកប្រាស់ បោកបញ្ឆោតនៅក្នុងរូបភាពណាមួយដោយពាក្យសម្តី ឬ អំពើគំរាមកំហែង ក្នុងរូបភាពផ្សេងទៀតដែលមានលក្ខណៈជាការបង្ខិតបង្ខំផ្នែកផ្លូវភេទជាដើម។

៣.១.២ មូលហេតុនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស

ជាគោលការណ៍ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងជនជាតិជនខ្មែរ នឹងជនជាតិបរទេសត្រូវផ្អែកលើការស្ម័គ្រចិត្ត នឹងឆន្ទៈផ្ទាល់របស់សាមីខ្លួន និងត្រូវអនុវត្តទៅតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ នឹងលិខិតបទដ្ឋាននានាហើយមានចែងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ អាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានហាមឃាត់ជាដាច់ខាតចំពោះការបង្កើតតាមរយៈ ឈ្មួញកណ្តាល ភ្នាក់ងាររើសគូស្រករ ឬក្រុមហ៊ុនធ្វើអាជីវកម្ម អាពាហ៍ពិពាហ៍បោកបញ្ឆោត។ នៅក្នុងគោលបំណងកេញប្រវ័ញ្ចកម្លាំងពលកម្ម ការជួញដូរមនុស្ស ការធ្វើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ។ ហេតុដូចនេះប្រសិនបើភាគីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានរំលោភបំពាន ទៅលើលក្ខខណ្ឌដែលមានខាងលើនេះ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលកើតឡើងហើយនោះនឹងត្រូវបានលុបចោលដោយផ្អែកទៅលើមូលហេតុដូចខាងក្រោមនេះ៖

---

[34] មាត្រា ៤ នៃច្បាប់ស្តីពី ឯកពន្ធភាព ឆ្នាំ២០០៦

[35] មាត្រា ២ នៃច្បាប់ស្តីពី ឯកពន្ធភាព ឆ្នាំ២០០៦

[36] មាត្រា ៩៦៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

៣.១.២.១ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយគ្មានឆន្ទៈ ឬ ដោយការបង្ខិតបង្ខំ

អាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ហើយគ្មានឆន្ទៈពិតប្រាកដក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេវាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលគ្មានឆន្ទៈ។ ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ឪពុកម្តាយវាមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌគតិយុត្តឡើយក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលកើតឡើងដោយការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ឪពុកម្តាយវិញនោះ វាជាអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនបានកើតឡើងក្នុងឆន្ទៈពិតប្រាកដរបស់គូរភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ។ ម៉្យាងវិញទៀតអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលស្របច្បាប់ជាដាច់ខាត គឺត្រូវតែធ្វើឡើងដោយគ្មានការបង្ខិតបង្ខំការបន្លំឆបោកការគំរាមគំហែង ការបោកប្រាស់ អំពីសំណាក់ភាគីម្ខាងទៀតនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬបុគ្គលដែលជាតតិយជនឡើយ។ អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ កើតឡើងដោយឆន្ទៈរវាងភាគីខ្មែរ និងភាគីជនបរទេសយ៉ាងណាមិញ ភាគីត្រូវទៅបង្ហាញឆន្ទៈនៅមុខមន្រ្តីអាត្រានុកូលដ្ឋានឃុំ-សង្កាត់ខាងលំនៅដ្ឋានដែលជាជនជាតិខ្មែរ។ ដោយការបង្ហាញឆន្ទៈនោះ ភាគីទាំងសងខាង ត្រូវស្ថិតនៅក្នុងសភាព ដឹងខុស ដឹងត្រូវ មិនស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពស្រវឹង ឬ ក្នុងស្ថានភាពវង្វេងស្មារតី ឬ ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលមានលក្ខណៈដូចត្រូវថ្នាំសណ្តំជាដើម ។

៣.១.២.២ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយភ្នាក់ងាររើសគូរស្រករ

ករណីមួយចំនួនធំដែលកើតមានឡើង នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងនាពេលសព្វថ្ងៃនេះ អាចថាជា ការរួមគំនិតមួយដែលទាក់ទង នឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្លែងក្លាយ រវាងជនជាតិខ្មែរ នឹងជនជាតិបរទេស។ ហើយពួកគេបានបង្កើតទំនាក់ទំនងមួយលួចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយគ្នានៅកម្ពុជា។ ហើយគោលបំណងនៅពេលដែលពួកគេបានទៅដល់គោលដៅ ឬប្រទេសដែលជាទីកន្លែងដែលពួកគេចង់ទៅ ទើបគេចាប់ផ្តើមលែងលះគ្នា ការធ្វើទង្វើបែបនេះ គឺដើម្បីឲ្យខ្លួនបានទៅរស់នៅបរទេស ដើម្បីធ្វើការ ឬអាចទៅរស់នៅទីនោះដោយស្របច្បាប់។ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីទទួលបានសញ្ជាតិពីបណ្តាលប្រទេសទាំងនោះ។ ជាក់ស្តែងប្រទេសទាំងនោះ មានដូចជាប្រទេសអូស្រ្តាលី សហរដ្ឋអាមេរិច ប្រទេសបារាំង ប្រទេសកាណាដា ប្រទេសកូរ៉េ នឹង ប្រទេសដទៃផ្សេងទៀត។ នៅពេលដែលទទួលបានសញ្ជាតិរួចហើយគេនឹង ធ្វើការធានាសាច់ញាតិរបស់ពួកគេទៅអាចមានឪពុកម្តាយបងប្អូន ជាដើម ដើម្បីទៅរស់នៅជាមួយ។ ច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមិនអនុញ្ញាតដាច់ខាត ចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលធ្វើឡើងតាមរយៈភ្នាក់ងាររើសគូស្រករ ឈ្មួញកណ្តាល ឬក្រុមហ៊ុនអាជីវកម្ម[37]។

៣.១.២.៣ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយការឆបោក

ដោយសារជីវភាពក្រីក្រទាល់លំបាក បូករួមជាមួយនឹងភារកិច្ច ត្រូវថែរក្សាកូនៗ ផ្គត់ផ្គង់ដល់ក្រុមគ្រួសារស្រ្តីមួយចំនួននៅកម្ពុជាបានលង់នឹងការឆបោក កលល្បិចរបស់ជនបរទេសមួយចំនួន ដែលពួកគេបានសន្យាថា

---

[37] មាត្រា ៣ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពី ការកំណត់បែបបទ និងនីតិវិធីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស ឆ្នាំ២០០៨

នឹងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ពិតប្រាកដ។ ដើម្បីយកទៅនៅបរទេសជាមួយ ដោយត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ នៅក្នុងគោលបំណងដែលពួកគេយល់ព្រមរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយជនបរទេស គឺទទួលបានប្រាក់ ហើយអាចផ្ញើមកស្រុកដើម្បីយកមកជួយដល់ក្រុមគ្រួសារ និងជីវភាពរស់នៅជាប្រចាំ។ ទើបស្ត្រីទាំងនោះ ធ្វើការសម្រេចចិត្តរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ជាមួយជនបរទេស។ ទើបបណ្តាលឲ្យស្ត្រីទាំងនោះ ចាញ់បោកជនបរទេស ដោយការប្រើល្បិច ការបោកបញ្ឆោត ហើយយកពួកគេទៅជួញដូរ ធ្វើជាអ្នកបម្រើក្នុងផ្ទះ ជាទាសករក៏មានដែរ។ ម៉្យាងទៀតអាចធ្វើអាជីកម្មផ្លូវភេទទៀតផង។ល។ ទង្វើដែលធ្វើទាំងនេះគឺជាទង្វើខុសច្បាប់ និងអសីលធម៌បំផុត កត្តាទាំងនេះបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងចំពោះចំពោះសង្គមកម្ពុជា។ ទើបធ្វើឲ្យរាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចចបង្កើតនៅច្បាប់ស្តីពីការហាមឃាត់ចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានភាពក្លែងក្លាយ បោកបញ្ឆោត ក្នុងគោលបំណង គេញប្រវញ្ចកម្លាំងពលកម្ម ការជួញដូរមនុស្ស ឬ ធ្វើអាជីវកម្មផ្លូវភេទ។

៣.២ នីតិវិធីនៃការលុចចោល

ជាទូទៅនៅក្នុងទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ករណីដែលជាមូលហេតុនៃការលុបចោលនោះ អ្នកដែលមានសិទ្ធិត្រូវអនុវត្តក្នុងអំឡុងពេលនៃអាជ្ញាយុកាលមិនឲ្យផុតកំណត់។ ប៉ុន្តែបើក្នុងករណី ការប្តឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ជាគោលការណ៍មិនមានរយៈពេលកំណត់ទេ នោះអ្នកដែលមានសិទ្ធិក្នុងការដាក់ពាក្យប្តឹងអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងបានគ្រប់ពេល។ នៅពេលដែលខ្លួនបានដឹងអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលមានលក្ខណៈមិនស្របច្បាប់របស់ខ្លួន ហើយភាគីមានបំណងចង់លុបចោលនូវ អាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលខុសច្បាប់នោះ។ លើកលែងតែការប្តឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមូលហេតុអាយុ អំឡុងពេលហាមឃាត់ស្ត្រីនឹងការឆបោក ឬ ការគំរាមប៉ុណ្ណោះ។ ទើបមានការកំណត់អំពីអំឡុងពេលច្បាស់លាស់នៅក្នុងការប្តឹងទាមទារឲ្យលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។

៣.២.១ អាជ្ញាយុកាលនៃការប្តឹងលុបចោល

៣.២.១.១ អាជ្ញាយុកាលដែលកំណត់ដោយច្បាប់

នៅពេលជនដែលមិនគ្រប់អាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ លុះដល់អាយុអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ សិទ្ធិដែលអាចទាមទារឲ្យលុបចោលក៏ត្រូវបានរលត់ដោយមូលហេតុនេះដែរ។ ចំពោះការបំពានលើលក្ខខណ្ឌក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ប៉ុន្តែវាត្រូវបានជួសជុលរួចហើយ ដូចនេះវាលែងប្រឆាំងទៅនឹងសង្គមទៀតហើយ។ ទោះបីជាជនក្រៅពីភាគីអនុវត្តសិទ្ធិលុបចោលក៏ដោយ ក៏ភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ នៅតែអាចរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បានម្តងទៀតបានដែរ។ ជនដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនអាចយកមូលហេតុអាយុដើម្បីប្តឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ទ កាលណាអនីតិជននោះបានគ្រប់អាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ហើយ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក្តីជនដែលមិនគ្រប់អាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មានសិទ្ធិលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នឹងធ្វើសច្ចានុមតិ ក្នុងអំឡុងពេលបីខែ បន្ទាប់

នោះគឺជននោះបានដល់អាយុរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ សម្រាប់ការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយមូលហេតុអាយុនេះ គឺវាជាផលប្រយោជន៍ឯកជន។ ដូច្នេះហើយសិទ្ធិលុបចោល ត្រូវបានរលត់បន្ទាប់ពីសាមីជនបានផ្ដល់សច្ចានុមតិ ក្នុងអំឡុងពេលបីខែ។

៣.២.១.២ អវិជ្ជាយុកាលដែលកើតឡើងដោយការបន្ធាញឆន្ទះ

ក. អំឡុងពេលហាមឃាត

បញ្ញត្តិស្ដីអំពីអំឡុងពេលនៃការហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីទៀតបាន គឺពុំអាចទាមទារឲ្យលុបចោលនូវអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះបានឡើយ ប្រសិនបើរយៈពេល ១២០ថ្ងៃ ត្រូវបានកន្លងផុតទៅ។[38] បញ្ញត្តិនេះមានក្នុង (មាត្រា ៩៥០) នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ទោះបីជាមានបញ្ញត្តិនៃច្បាប់បានទុករយៈពេលសម្រាប់ការលុបចោលពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែសិទ្ធិលុបចោលនឹងត្រូវរលត់នៅរយៈពេល១២០ថ្ងៃ នៅពេលដែលរកឃើញថានារីម្នាក់នោះគ្មានផ្ទៃពោះ។ ហើយសិទ្ធលុបចោលនោះក៏ត្រូវបានរលត់ផងដែរ ម៉្យាងវិញទៀតក្នុងករណីដែលនារីនោះមានផ្ទៃពោះក្រោយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មី។

ខ. មូលហេតុដោយការឆបោក ឬការគំរាម

ការឆបោក ឬការគំរាម វាជាមូលហេតុនៃការលុចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានលក្ខខណ្ឌជាផលប្រយោជន៍ឯកជន។ ដូចនេះសិទ្ធិលុបចោលនឹងត្រូវបានរលត់នៅពេលដែលភាគីបានធ្វើសច្ចានុមតិ ក្នុងអំឡុងពេលបីខែ គិតចាប់ពីអំឡុងពេលដែលភាគីបានឃើញអំពីការឆបោកឬរួចខ្លួនពីការគំរាមបានកន្លងទៅផុត។

៣.២.២ ភាគីដែលមានសិទ្ធិប្ដឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍

ករណីការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍មានលក្ខខណ្ឌខុសគ្នាទៅនឹង មោឃភាពមិនបាត់បង់អានុភាពដោយស្វ័យប្រវត្តិនោះទេ។ យ៉ាងណាមិញយើងដឹងហើយថាការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះវាពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ជាប្រយោជន៍ដល់ភាគីដែលទទួលរងគ្រោះ ដោយសារការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។ ដូចនេះហើយច្បាប់បានតម្រូវឲ្យគ្រប់ជនណាដែលមានផលប្រយោជន៍ក្នុងរឿងនេះ មានសិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងទៅកាន់តុលាការ ដើម្បីស្នើឲ្យតុលាការសម្រេចសេចក្ដី។ ក្នុងនោះដែរយើងឃើញថាមានភាគីដែលមានសិទ្ធិក្នុងការក្នុងប្ដឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍រួមមានដូចជា៖

៣.២.២.១ ភាគីជាសហព័ទ្ធផ្ទាល់

ភាគីដែលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ មានសិទ្ធិឲ្យលុបចោលនូវអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅពេលដែលបានដឹងអំពីភាពមិនប្រក្រតីចំពោះអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ខ្លួនដែលមានលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ ក្នុងការហាមឃាត់ដូចជា អាយុមិនគ្រប់

[38] មាត្រា ៩៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយញាតិលោហិត ឬញាតិពន្ធ មិនឲ្យមានទ្វេពន្ធភាព អំឡុងពេលហាមឃាត់មិនឲ្យរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មី។

ក្នុងករណីនេះមានតែភាគីដែលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយផ្ទាល់ទេ ទើបមានសិទ្ធិដាក់ពាក្យបណ្ដឹងលុបចោលនោះបាន។ បុគ្គលដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយការឆបោក ឬការគំរាមអាចធ្វើការទាមទារទៅតុលាការឲ្យលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន។ ដើម្បីការពារជនដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយការឆបោក ឬការគំរាមកំហែង សិទ្ធិលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបានផ្ដល់ឲ្យចំពោះភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍តែប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានប្រគល់សិទ្ធិឲ្យ។ ភាគីម្ខាងនៃការលុបចោល គឺជាភាគីម្ខាងទៀតនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងករណីឆបោក ឬ គំរាម ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយតតិយជនផងដែរ។

៣.២.២.២ ញាតិរបស់ភាគី

សាច់ញាតិរបស់ភាគីនីមួយៗ ក៏អាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍បានដូចគ្នា។ កាលណាបើបានដឹងថា អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិមាត្រា៩៦០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងខ្លឹមសារច្បាប់បានអនុញ្ញាតឲ្យញាតិរបស់ភាគីនៃចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មានសិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ វាពិតជាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ពីព្រោះអាចការពារអំពីស្ថានភាពនៃភាគីចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះមិនហ៊ានធ្វើការប្ដឹងអំពីការលុបចោលនោះទេ ដោយសារកត្តាណាមួយដែលអាចជាការគ្មានឱកាស ការគំរាមគំហែងណាមួយ ឬដោយសារឥទ្ធិពលនៃអំណាចគ្រួសារ ឬឥទ្ធិពលហិរញ្ញវត្ថុជាដើម។

៣.២.២.៣ តំណាងអយ្យការ

ព្រះរាជអាជ្ញា អាចចូលរួមក្នុងនីតិវិធីនៃបណ្ដឹងបានតែក្នុងនីតិវិធីបណ្ដឹងដែលទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គលទេ។ តំណាងអយ្យការ អាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងទាមទារឲ្យលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន។[39] ប្រសិនបើយល់ឃើញថា វាមានភាពចាំបាច់ត្រូវការពារដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។[40] ពិសេសអំពីបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិទាមទារឲ្យលុបចោល ម្យ៉ាងវិញទៀតត្រូវកំណត់ផងដែរថា អំពីការទាមទារត្រូវធ្វើឡើងដោយការដាក់ពាក្យទៅតុលាការដោយសារអនុភាព នៃការលុបចោលនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ចាំបាច់ត្រូវធ្វើការកំណត់ជាស្ថាពរហើយមានលក្ខខណ្ឌជាឯកសណ្ឋាន។ ក្នុងករណីដែលភាគីជាអនីតិជនអ្នកដែលមានតួនាទីការពារភាគីនោះមិនមែនជាព្រះរាជអាជ្ញាទេ គឺជាអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ មានដូចជាអ្នកដែលមានអំណាចមេបា ឬ អ្នកអាណាព្យាបាលទូទៅជាដើម។ តំណាងអយ្យការដែលជាអ្នកតំណាងឲ្យផលប្រយោជន៍ជាសាធារណៈសិទ្ធិទាមទារឲ្យលុបចោលរបស់តំណាងអយ្យការនោះ នឹងត្រូវរលត់ប្រសិនបើសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតទទួលមរណៈភាព។

[39] មាត្រា ៩៦០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[40] មាត្រា ៦ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៦

៣.៣ អានុភាពនៃការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍

ការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនមានអានុភាពប្រតិសកម្មទេ។[41] នេះវាបានសេចក្ដីថាការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនមានអានុភាពទៅលើអតីតកាលនោះទេ តែវាមានអានុភាពរំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ឆ្ពោះទៅរកថ្ងៃអនាគតនៃចំណងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។ ក្រោយពេលដែលតុលាការបានប្រកាសសាលក្រមលើសេចក្ដីសម្រេចក្នុងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះចូលជាស្ថាពរ។

ជាការពិតណាស់ នៅពេលមានបណ្ដឹងកើតឡើងភាគីទាំងសងខាងរមែង នឹងទទួលរងនៅការខូចខាតចំពោះបណ្ដឹងទាមទារឲ្យការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏មិនខុសគ្នាដែរ។ ចំពោះភាគីដែលមិនបានដឹងអំពីមូលហេតុនៃការលុបចោលនៅពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងករណីប្រសិនបើទទួលបានទ្រព្យសម្បត្តិដោយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ ត្រូវសងទ្រព្យសម្បត្តិនោះត្រឹមកម្រិតដែលផលប្រយោជន៍ទទួលបាន។[42]
ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិដែលទទួលបានដោយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួមមាន៖

- ទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវធ្វើជាប្រទានកម្ម នៅពេល នឹងក្នុងពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
- ទ្រព្យសម្បត្តិដែលទទួលបានតាមរយៈសន្តតិកម្ម នឹងអច្ច័យទានជាដើម។

៣.៣.២ អានុភាពចំពោះបុគ្គល

អានុភាពដែលត្រូវបានកើតមានឡើងនោះគឺ ចំពោះបុគ្គល ហើយបុគ្គលនៅទីនេះត្រូវបានធ្វើការបែងចែកជាពីរគឺ៖ សាមីខ្លួនទាំងសងខាង និងចំពោះបុត្តភាព។

៣.៣ ១.២.ចំពោះសាមីខ្លួនទាំងសងខាង

នៅពេលអានុភាពនៃសាលក្រមលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ នឹងអាចឲ្យជីវិតគូរត្រូវមានការប្រែប្រួលទៅតាមគ្នាដែរ ហើយផ្លាស់ប្ដូរទៅជាមានលក្ខណៈជីវិតបែបនៅលីវទៅវិញ។ ដោយសារអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានអានុភាពដែលអ្នកទាំងពីរបានបង្កើតឡើងនោះក៏ត្រូវក្លាយជាឥតបានការ។ ទន្ទឹមនេះផងដែរ ចំណងគតិយុត្តមួយចំនួនក៏ត្រូវបានរលាយមានករណីជាច្រើនដែលត្រូវកើតឡើងចំពោះពួកគេ ករណីកិច្ចដែលប្ដីប្រពន្ធរួមរស់ជីវភាពជាមួយគ្នា ការសហការគ្នា ការសង្គ្រោះគ្នាទៅវិញទៅមក។[43] ជាពិសេសនាមត្រកូលដែលសហពទ្ធ័ម្ខាងបានផ្លាស់ប្ដូរ ទៅជាបានត្រកូលរបស់សហពទ្ធ័ម្ខាងទៀត។[44] ក៏ប៉ុន្តែនៅមានបញ្ហាមួយចំនួនជាបន្តបន្ទាប់ពីក្រោយ

[41] កថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា ៩៦៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧
[42] កថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ៩៦៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧
[43] មាត្រា ៩៦៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧
[44] មាត្រា ៩៦៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ទៀតនៃការរំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ពួកគេផងដែរនោះគឺបញ្ហា៖ កូន និងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិវាកាន់តែជារឿងដែលមានភាពស្មុគស្មាញ និងមានការយកចិត្តទុកដាក់បំផុត។

៣.៣.២.២ ចំពោះបុត្តភាព

ពេលដែលមានការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពិតណាស់ឥទ្ធិពលដែលជះខ្លាំងជាងគេ គឺទៅដល់កូន ដោយហេតុថាឪពុកម្តាយត្រូវបានបែកបាក់ហើយក្លាយជាអ្នកដទៃ។ ដូច្នេះហើយឪពុកម្តាយដែលត្រូវបានបែកបាក់ ត្រូវកំណត់យកភាគីណាម្ខាង ជាអ្នកមានអំណាចមេបាតាមការពិភាក្សា ឬ ការព្រមព្រៀង របស់ភាគីទាំងសងខាង។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើការពិភាក្សាមិនបានសម្រេច ឬពុំមានការពិភាក្សាទេ តុលាការត្រូវកំណត់អ្នកមានអំណាចមេបា ដោយពិចារណាទៅលើផលប្រយោជន៍របស់កូននោះ។[45] ករណី បើអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានលុបចោល មុនពេលកំណើតរបស់កូនម្តាយ គឺជាអ្នកមានអំណាចមេបាបាន។

❖ ចំពោះទារកដែលទើបនឹងកើតត្រូវបានគេសន្មតបិតុភាពរបស់កូនដូចខាងក្រោម
  - ទារកនៅក្នុងផ្ទៃម្តាយដែលមាននៅក្នុងចំណងអាពាហ៍ពាហ៍ ត្រូវសន្មតថាជាកូនរបស់ប្តីនោះ
  - កូនដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេល ១៨០ (មួយរយប៉ែតសិប) ថ្ងៃគិតចាប់ពីថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬក្នុងអំឡុងពេល ៣០០ (បីរយ) ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលបានរំលាយ ឬលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះសន្មតថាជាកូនរបស់បុរសដែលជាប្តីនៃម្តាយ។[46]
  - ក្នុងករណីដែលស្ត្រី បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីទៀត ផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនៃមាត្រា៩៥០ ក្នុងអំឡុងពេលហាមឃាត់ មិនអោយរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីទៀតនៃក្រមនេះ បានបង្កើតកូន ប្រសិនបើមិនអាចកំណត់ឪពុករបស់កូននោះ ដោយយោងតាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី១ និងទី២ខាងលើនេះទេ ត្រូវសន្មតថា កូននោះជាកូនរបស់ប្តីដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្រោយ។

ការកំណត់អ្នកមានអំណាចមេបា ឬ ការចាត់ចែងពាក់ព័ន្ធនឹងការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូន។ តុលាការត្រូវសួរនាំ នឹងត្រូវគិតពិចារណានូវយោបល់ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីដែលមើលទៅតាមអាយុ ឬ មើលទៅតាមភាពនៃការយល់ដឹងរបស់កូន ពិសេសតុលាការសម្រេចសេចក្តីដោយផ្អែកទៅលើផលប្រយោជន៍នៃកូននោះ។

---

[45] មាត្រា ១០៣៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[46] មាត្រា ៩៦៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

៣.៣.៣ អនុភាពចំពោះទ្រព្យ

ជាការពិតណាស់ ក្រោយពីបានលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ បញ្ហាដែលប្រឈមគ្រប់បែបយ៉ាង វានឹងត្រូវបានកើតមានឡើង។ ការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍កើតឡើងចម្បងមួយទៀតនោះ គឺទ្រព្យសម្បត្តិ វាជាបញ្ហាមួយដែលកើតក្រោយបន្ទាប់ពីសំណងនៃការខូចខាតបានដោះស្រាយរួចរាល់។

៣.៣.៣.១ ចំពោះទ្រព្យសកម្ម

ត្រង់នេះមិនថាមុនពេល ឬក្រោយរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍លុបចោលទេ ច្បាប់ខ្មែរត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិសេរីភាពឲ្យសហពទ្ធ័ទាំងសងខាងជ្រើសរើសប្រពន្ធ័គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តី-ប្រពន្ធដែលខ្លួនពេញចិត្ត។ ហេតុនេះហើយនៅពេលដែលមានការបែកបាក់គ្នាការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនឹងត្រូវបានបែងចែកទៅតាមលក្ខខណ្ឌ ឬបញ្ញាត្តិដែលបានកំណត់ក្នុងប្រពន្ធ័នីមួយៗដែលប្រពន្ធ័គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធនោះចែកចេញជាពីរគឺៈ ប្រពន្ធ័ទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា នឹងប្រពន្ធ័ទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់។

ក. ប្រពន្ធ័ទ្រព្យសម្បត្តិតាមវិធានកិច្ចសន្យា

វិធាននៃកិច្ចសន្យាត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីទប់ស្កាត់វិវាទទ្រព្យសម្បត្តិនោះ ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់លាស់អំពីទំនាក់ទំនងនៃសិទ្ធិ និងករណីកិច្ចរបស់ប្តីប្រពន្ធ ពោលគឺសហពទ្ធ័ទាំងសងខាងត្រូវបានផ្តល់លទ្ធភាព ដែលអាចកំណត់ដោយខ្លួនឯងនូវសមាសភាពនៃទ្រព្យរួម វិធាននៃការគ្រប់គ្រង ព្រមទាំងការជម្រះបញ្ជី និងការបែងចែករបបមាតិកភណ្ឌគ្រួសារ។ ប៉ុន្តែបញ្ញត្តិនេះមិនអាចធ្វើផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញាត្តិស្តីពីសិទ្ធិទាមទារ អាហារកាតព្វកិច្ច នឹងភាគបម្រុងបានឡើយ។[47] កិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ត្រូវបានធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយត្រូវចុះបញ្ជីឲ្យបានត្រឹមត្រូវនៅក្រសួងយុត្តិធម៌ ដើម្បីអាចយកទៅតតាំងជាមួយនឹងតតិយជនបាន។[48] ម៉្យាងទៀតការជ្រើសរើសយកប្រពន្ធ័ទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា វាមានភាពងាយស្រួលដល់ស្ថាប័នតុលាការ ព្រមទាំងជៀសវាងនូវវិវាទវែងឆ្ងាយរវាងគូរភាគី ដែលបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិក្រោយពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបានរំលាយដោយភាគីគ្រាន់តែអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យានោះជាការស្រេច។

ខ. ប្រពន្ធ័ទ្រព្យសម្បត្តិកំណត់តាមច្បាប់

ក្រោយពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួច ប្រសិនបើសហព័ទ្ធទាំងសងខាងមិនបានបង្ហាញឆន្ទៈថាត្រូវជ្រើសរើសយកប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយនោះទេ។ គេអាចសន្មតថាពួកគេរើសយកប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់ដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ នៅក្នុងប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់នេះ គេធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធជាពីរប្រភេទគឺៈទ្រព្យសម្បត្តិរួម នឹងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។

[47] កថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ៩៦៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[48] កថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា ៩៧០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

❖ **ទ្រព្យសម្បត្តិរួមៈ**

ទ្រព្យសម្បត្តិរួម ជាទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយដែលប្ដីឬប្រពន្ធទទួលបានក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ តែលើកលែងតែទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលកំណត់ថាជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។[49] សហព័ទ្ធទាំងសងខាងមានសិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួម នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ដើម្បីទទួលបានផលប្រយោជន៍ និងគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះ។ ប៉ុន្តែការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះ ត្រូវស្ថិតក្នុងទំហំដែលចាំបាច់។ ហើយផ្អែកទៅលើការទំនុកបម្រុងក្នុងការទ្រទ្រង់ជីវភាព។[50] ការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមយកទៅលក់ ឬធ្វើការចាត់ចែងផ្សេងទៀត ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ឬទាំងសងខាងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ[51]។ ករណីនេះគឺការពារនៅពេលមានការបែកបាក់នៅថ្ងៃណាមួយរវាងភាគីទាំងសងខាង។ ដូច្នេះទ្រព្យរួមត្រូវធ្វើការបែងចែកដោយយុត្តិធម៌ ដោយផ្អែកលើការពិភាក្សានឹងការព្រមព្រៀងទាំងសងខាងមុននឹងធ្វើការចាត់ចែង ។ បើមានវិវាទកើតឡើង ចំពោះការប្រើប្រាស់ នឹងមិនមានការសុខបចិត្តចំពោះការសម្រេចនេះ ភាគីអាចលើកពីស្ថានភាពផ្សេងទៅកាន់តុលាការដើម្បីផ្ញើការពិចារណាលើទំហំលើការបរិច្ចាកលទ្ធភាពធ្វើការងាររបស់ភាគីនីមួយៗ។ ព្រមទាំងផលប្រយោជន៍ទាក់ទងនឹងកូនជាដើម ចំពោះអាហារកិច្ចត្រូវចាត់ទុកថាមានតម្លៃស្មើនឹងការងារដែលនៅក្រៅផ្ទះដែរ។

❖ **ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកៈ**

ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលសហព័ទ្ធម្ខាងមាននៅមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ទ្រព្យនេះជាទ្រព្យដែលទទួលបានពីប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាន និង ទ្រព្យដែលជាតម្លៃតបដែលទទួលបានតាមរយៈការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកផ្សេងទៀត។[52]នៅក្រោយពេលជីវភាពអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានបន្តទៅមុខទៀតនោះ ឬ កាន់តែយូរទៅៗមានករណីជាច្រើនដែលទ្រព្យសម្បត្តិមានមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលទទួលបានក្នុងអំឡុងពេលរៀបការបានបង្កឲ្យការបែងចែកច្បាស់លាស់ ថាជាទ្រព្យផ្ទាល់ខ្លួន ឬ ជាទ្រព្យរួមដែលបណ្ដាលឲ្យក្លាយទៅជាវិវាទ នៅពេលមានការបែងចែកទ្រព្យកើតឡើង។ ដើម្បីងាយស្រួលដល់ភាគីទាំងសងខាង នឹងជាដំណោះស្រាយផងនោះ ភាគីគប្បីធ្វើជាបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្ដីប្រពន្ធ ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់រវាងទ្រព្យដោយឡែក និងទ្រព្យរួម។ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកនេះ មិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការបែងចែកនៅពេលដែលភាគីមានការបែកបាក់គ្នានោះទេពីព្រោះទ្រព្យប្រភេទនេះគឺ វាស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់សហា

[49] មាត្រា ៩៧៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[50] មាត្រា ៩៧៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[51] មាត្រា ៩៧៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

[52] មាត្រា ៩៧២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

ព័ន្ធតែម្ខាងដែលជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុនេះហើយ ក្រោយពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានលុបចោល ភាគីមិនអាចប្ដឹងទាមទារឲ្យធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ភាគីម្ខាងទៀតបានឡើយ។

៣.៣.៣.២ ចំពោះអកម្មទ្រព្យ

អកម្មទ្រព្យ គឺជាបំណុលដែលត្រូវបានគេយកមកធ្វើការបែងចែកផងដែរ ក្រោយពេលមានការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍។ អកម្មទ្រព្យនេះត្រូវបានបែងចែកជាពីរគឺៈ អកម្មទ្រព្យដោយឡែក និង អកម្មទ្រព្យរួម។

ក. អកម្មទ្រព្យដោយឡែក

អកម្មទ្រព្យដោយឡែក ឬ ហៅថាបំណុលផ្ទាល់ គឺជាបំណុលដែលសហព័ន្ធម្ខាងបានជាប់ជំពាក់នាមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ក៏ប៉ុន្តែអាចនឹងមានករណីមួយចំនួនទៀត ដែលសហព័ទ្ធម្ខាងជាប់ជំពាក់ក្នុងអំឡុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលបានឲ្យសហព័ទ្ធម្ខាងដឹងពីការជំពាក់នោះ។ ការខ្ចីយកទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬ ជាការខ្ចីយកទៅប្រើប្រាស់ឥតប្រយោជន៍ ដូច្នេះបំណុលនេះក៏មិនមានការពាក់ព័ន្ធជាមួយសហព័ទ្ធម្ខាងឲ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះបំណុលនោះឡើយ។

ដូចគ្នាផងដែរ បំណុលដែលអាចចាត់ទុកថាចាបំណុលផ្ទាល់ លុះត្រាតែភាគីម្ខាងទៀតមិនមានភស្តុតាងផ្ទុយ ហើយបើគ្មានការបង្ហាញភស្តុតាងទេ ទោះបីខ្ចីយកទៅធ្វើអ្វីក៏ដោយ ក៏ត្រូវចាត់ទុកថាជាបំណុលរួមដែរ ហេតុនេះភស្តុតាងសម្រាប់បញ្ជាក់យ៉ាងសំខាន់បំផុត។

ខ. អកម្មទ្រព្យរួម

អកម្មទ្រព្យរួម ឬ បំណុលរួម ជាបំណុលដែលកើតនៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ វាជាកាតព្វកិច្ចរួមរបស់សហព័ទ្ធទាំងសងខាង ដែលបំណុលនោះកើតចេញពីការចំណាយ ដើម្បីរក្សាជីវភាពរួមរបស់ប្ដី ប្រពន្ធដែលការចំណាយទៅលើការអប់រំ ការព្យាបាល ការថែរក្សាកូន ព្រមទាំងការដោះដូរដើម្បីទំនុកបម្រុងជាប្រចាំ ឬ ជាកាតព្វកិច្ច នឹង ករណីកិច្ចផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវបំពេញដែលសហព័ទ្ធណាម្ខាង ត្រូវទទួលបន្ទុកដោយមានការយល់ព្រមពីសហព័ន្ធម្ខាងទៀត។ ចំពោះការព្រមព្រៀងខាងលើនេះ ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរឲ្យបានត្រឹមត្រូវនឹងមានភាពច្បាស់លាស់។[53] ដើម្បីជៀសវាងការដាក់បន្ទុកធ្ងន់ធ្ងរទៅលើតែភាគីម្ខាងៗ ហើយភាគីម្ខាងទៀតនៃអកម្មទ្រព្យរួមនេះបែរជាយករួចតែខ្លួនជាដើម។

[53] មាត្រា ៩៧៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ក្រោយពីបានឆ្លងកាត់នូវការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីប្រធានបទដែលស្តីអំពី **មោភាព និងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍**រួចមក។ វាពិតជាបានឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់នូវរបៀបរបបប្រកាន់យកនូវទំនៀមទម្លាប់តរៀងមក ហើយក៏បានបង្ហាញអំពីបែបបទនៃច្បាប់យ៉ាងសម្បូរបែបក្នុងការដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។ បើទោះបីជាមានប្រព័ន្ធច្បាប់ក្នុងការឃុំគ្រង ដើម្បីឲ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយមានលក្ខណៈល្អប្រសើរទៅតាមទម្រង់ច្បាប់ក៏ដោយ យើងឃើញថាវិការៈនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះនៅតែបន្តកើតមានក្នុងសង្គមជាតិសព្វថ្ងៃ។

តាមរយៈការសិក្សាស្រាវជ្រាវនូវ ប្រធានបទនេះរួចមកកត្តាដែលឈានទៅដល់ការមោឃ និងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះវាបណ្តាលមកពីកត្តាជាច្រើនបានគួបផ្សំគ្នា អ្វីដែលជារឿងសំខាន់នោះគឺភាគីខ្លួនឯងផ្ទាល់ដែលជាសហព័ទ្ធ កត្តាមនោសចេតនារបស់ចាស់ទុំ និងការយល់ដឹងអំពីប្រព័ន្ធយុត្តាធិការនៅមានកម្រិតនៅឡើយ។ ក្នុងនោះមោឃភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានមើលឃើញមានមូលហេតុចម្បងចំនួនពីរចំណុចធំៗដែលរួមមានកត្តាគ្មានឆន្ទៈក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងមិនគោរពទៅតាមនីតិវិធិនៃទម្រង់រដ្ឋបាល។ ចំណែកឯការលុបចោលនូវអាពាហ៍ពិពាហ៍វិញយើងឃើញមានមូលហេតុមួយចំនួនដែលរួមមានអាពាហ៍ពិពាហ៍ ប្រព្រឹត្តឡើងរវាងញាតិដែលច្បាប់បានហាមឃាត់ ភាគីម្ខាងនៃសហព័ទ្ធមិនគ្រប់អាយុ ដោយការឆបោកឬគំរាមគំហែងការហាមឃាត់មិនឲ្យមានទ្វេពន្ធភាពជាដើម។ ជាហេតុនាំឲ្យមានផលវិបាកទៅដល់ភាគីទាំងសងខាង ហើយមិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះវាបានជះឥទ្ធិពលអាក្រក់ទៅដល់កូនៗជាទីស្រលាញ់ និងទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយដែលតែងតែលិតខំប្រឹងប្រែងស្វែងរកគ្រប់ការលំបាកក៏ត្រូវធ្វើការបែងចែងគ្នារៀងៗខ្លួន។ ជារួមទាំងការមោឃភាព និងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ វាសុទ្ធតែត្រូវបានធ្វើឡើងនៅតុលាការ ពីព្រោះអាពាហ៍ពិពាហ៍វាជាកិច្ចសន្យាដ៏ឱឡារឹកមួយរវាងបុរស-នារីដែលមិនអាចមានជនណាត្រូវបានធ្វើការរំលាយដោយងាយៗ និងធ្វើឡើងតាមតែទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួនដោយឯកឯងបានទេ។ ទោះបីជាច្បាប់បានបញ្ញត្តិយ៉ាងនេះក្តីក៏ពិតមែនក៏ប៉ុន្តែក្នុងសង្គមយើងសព្វថ្ងៃនេះវិការៈទាំងអស់នេះនៅតែបានកើតមានឡើង នៅក្នុងប្រទេសយើងដដែលតែវាមិនមានច្រើនពេកដែលនាំឲ្យមានក្តីកង្វល់ខ្លាំងខ្លាពន់ពេកនោះទេ។ ទាំងអស់នេះវាបានបង្ហាញថាការផ្សព្វផ្សាយពីវិស័យច្បាប់នៅមានកម្រិតមិនទាន់ជូនល្មមនៅឡើយ ដែលវាមិនទាន់បានឆ្លើយតបទៅនឹង ស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់សង្គមដែលមានការអភិវឌ្ឍតតឈប់ឈរនោះទេ យ៉ាងណាមិញទោះបី ជារាជរដ្ឋាភិបាល ឬភាគីដែលពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយបានខិតខំធ្វើការអប់រំផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងណាក៏ដោយ វានៅតែមិនអាចធ្វើឲ្យដំណើរការស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ពិសេសទាក់ទងទៅនឹងចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះត្រឹមត្រូវបានគ្រប់យ៉ាងដែរ នេះវាទាមទារឲ្យយើងជាពលរដ្ឋនៅក្នុងសង្គមចូលរួមទាំងអស់គ្នា។

ឆ្លងកាត់តាមការអធិប្បាយសេចក្តីនៃការមោឃភាព និងការលុបចោលនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ខាងលើនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថាជាក់ស្តែងនៃសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ននៅតែកើតមានអំពីបញ្ហាខាងលើនេះ ដែលជាក្តីកង្វល់មួយរបស់សង្គមជាតិ។ ដូច្នេះវាទាមទារឲ្យមានការលើកកម្ពស់នូវការផ្សព្វផ្សាយប្រព័ន្ធច្បាប់ឲ្យបានកាន់តែប្រសើរឡើងបន្ថែមទៀតក្នុងការដោះស្រាយ ក៏ដូចជាកាត់បន្ថយមិនឲ្យមានបញ្ហាប្រឈមខាងលើនេះកើតមានឡើងក្នុងសង្គមជាតិបន្តទៀត។ ដើម្បីឲ្យមានការមោឃភាព និងការលុបចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះធានាបាននូវតម្លាភាពដល់សង្គមគ្រួសារក្នុងប្រទេសជាតិ គឺទាមទារឲ្យពលរដ្ឋម្នាក់ៗមានម្ចាស់ការលើខ្លួនឯងក្នុងការយល់ដឹងពីច្បាប់ឲ្យបានច្រើនបន្ថែមទៀត។

អនុសាសន៍

ដើម្បីជាការឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហា នៃប្រធានបទដែលបានលើកឡើងមកខាងលើនេះ យើងខ្ញុំទាំងពីររូប សូមសំណូមពរទៅដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធដូចជា៖

១. រាជរដ្ឋាភិបាល៖ ជាពិសេសស្ថាប័នដែលមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធនានាបន្តធ្វើការពង្រឹង ក្នុងការលើកកម្ពស់នូវផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹងផ្នែកទៅកាន់ប្រជាពលរដ្ឋឲ្យបានទូលំទូលាយបន្ថែមទៀត។ តាមរយៈនូវការដាក់បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីសិក្សាក្តី តាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ឬធ្វើការផ្សព្វតាមរយៈច្បាប់ទៅកាន់ទីតាំងដល់សហគមន៍ផ្ទាល់ ជាពិសេសអ្នកដែលរស់នៅតំបន់ដាច់ស្រយាលពិតជាមិនសូវទទួលនូវពុទ្ធិផ្នែកច្បាប់នោះទេដោយមានកម្រិតទន់ខ្សោយនៅឡើយស្របពេលដែលច្បាប់ថ្មីៗត្រូវបានបង្កើតឡើងជាបន្តបន្ទាប់។

២. ស្ថាប័នតុលាការ៖ សូមមេត្តាជួយពន្លឿននូវការដោះស្រាយរឿងក្តីដែលប្រជាពលរដ្ឋបានដាក់ បណ្តឹងទៅឲ្យបានឆាប់រហ័ស និងមានប្រសិទ្ធិភាពជាងនេះបន្ថែមទៀត ពីព្រោះកាលណានីតិវិធីនៃការដោះស្រាយមានភាពយឺតយ៉ាវធ្វើឲ្យប្រជាពលរដ្ឋមិនសប្បាយ ពិសេសការរងចាំនូវការដោះស្រាយទាំងត្រេកត្រអាល។

៣. មន្ត្រីរាជការ សិស្ស និស្សិត៖ បុគ្គលទាំងនេះ ត្រូវបានសង្គមចាត់ទុកជាបញ្ញាវ័ន្ត ដែលជាអ្នកមានចំណេះដឹងទូលំទូលាយ។ ដូចនេះគួរណាតែអ្នកទាំងអស់នេះមានការចូលរួមចំណែកធ្វើការផ្សព្វផ្សាយនូវចំណេះដឹងទៅកាន់ប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងសង្គមជាតិឲ្យបានតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន នឹងត្រូវធ្វើជាគម្រូវល្អសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅឲ្យគេអនុវត្តតាម។

៤. ប្រជាពលរដ្ឋ៖ ប្រជាពលរដ្ឋគួរតែចូលរួមក្នុងការគោរពច្បាប់ឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួន ដើម្បីឲ្យសង្គមពោលពេញទៅដោយប្រជាពលរដ្ឋល្អ ដែលជាហេតុនាំឲ្យសង្គមមានរបៀបរៀបរយ និងមានការចូលរួមសិក្សាស្វែងយល់នូវច្បាប់ថ្មីៗដែលតែងតែកើតមានឡើងជាបន្តបន្ទាប់បន្ថែម។ ព្រោះពួកយើងទាំងអស់គ្នារស់នៅក្នុងសង្គមនីតិរដ្ឋត្រូវតែមានការយល់ដឹងអំពីច្បាប់ គឺជារឿងដែលសំខាន់នឹងមានភាពចាំបាច់ជាទីបំផុត។ ពិសេសសូមមេត្តាអាណាព្យាបាលគ្រប់រូបមិនគួរណាមានការបង្ខិតបង្ខំទៅលើកូនរបស់ខ្លួនក្នុងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ឡើយ គឺត្រូវតែទុកនូវឱកាសទៅដល់ ពួកគេនៅក្នុងការជ្រើសរើសគូរស្រករបស់ពួកគេដែលមានការពេញចិត្ត នឹងគ្នាទៅវិញទៅមក។

ឯកសារយោង

I. រដ្ឋធម្មនុញ្ញ

១. រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣

II. ក្រម និងច្បាប់នានា

២. ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

៣. ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧

៤. ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩

៥. ច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព ឆ្នាំ២០០៦

៦. ច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០១១

៧. ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីបណ្តឹងទាក់ទងនឹងឋានៈបុគ្គល ឆ្នាំ២០១០

៨. ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ឆ្នាំ២០១០

III. អនុក្រឹត

៩. អនុក្រឹតស្តីពី មន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន ឆ្នាំ២០០០

១០. អនុក្រឹត លេខ១៨៣ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីការកំណត់បែបបទ និងនីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស

IIII. សៀវភៅ និងឯកសារផ្សេងៗ

១១. សៀវភៅជំនួយស្មារតី នីតិព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិគ្រួសារ ដែលរៀបរៀងដោយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត ឆ្នាំ២០១៧

១២. សៀវភៅ នីតិរដ្ឋប្បវេណី រៀបរៀងដោយ លោកសាស្ត្រាចារ្យ អម សុផាណារ៉ាត ឆ្នាំសិក្សា ២០១៦-២០១៧

១៣. សៀវភៅ នីតិរដ្ឋប្បវេណី១ របស់ក្រុមការងារសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ចាប់ផ្តើមពីឆ្នាំ ២០១២-២០១៧

១៤. គេហទំព័ររបស់ នីតិកោសល

១៥. សន្ទានុក្រម នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឆ្នាំ២០០៧។

ឧបសម្ព័ន្ធ

បញ្ជីរាយនាមឧបសម្ព័ន្ធ

១	ទម្រង់ឯកសារទាក់ទងទៅនឹង លិខិតរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
២	មាត្រាមួយចំនួនដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧
៣	ច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាពឆ្នាំ១៩៨៩
៤	អនុក្រឹតស្តីពីការកំណត់បែបបទ និងនីតិវិធីនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងពលរដ្ឋខ្មែរ និងជនបរទេស
៥	សាលក្រម